ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 72ον ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ, 1936. Ἀριθ. 12

«Καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων, Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.» (Λουκ. β΄. 13, 14)

ΜΕΘ' ΗΜΩΝ Ο ΘΕΟΣ

«Καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.» (Ματθ. α΄. 23.)

Καὶ πάλιν, χάριτι Θείᾳ, ἑορτάζομεν τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ—ἑορτὴν χαρμόσυνον, ἣν τὸ πρῶτον οἱ ἄγγελοι ἐκήρυξαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους—συμβὰν τῆς ὑψίστης σπουδαιότητος διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ ὑψίστου Θεοῦ, τοῦ Βασιλέως τῶν βασιλευόντων καὶ Κυριάρχου τοῦ παντός, ἦτο θέμα κατάλληλον διὰ τὴν θείαν ἐκείνην Δοξολογίαν, ἣν ἔψαλον ἀγγελικοὶ χοροὶ ὑπὸ τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ. Ὢ, τοῦ μυστηρίου! ὁ μέγας Θεὸς μικρὸν βρέφος! Ὁ Βασιλεὺς τῶν αἰώνων νεογνόν! Ἀγαλλιάσθητι, ὦ γῆ, καὶ εὐφράνθητε, λαοί, διότι ἀνέτειλεν ἐφ' ὑμᾶς ὁ Ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης, μὲ ἴασιν εἰς τὰς πτέρυγας αὐτοῦ!

Νὺξ βαθεῖα περιέβαλλε τὰ ὄρη καὶ τὰς πεδιάδας τῆς Ἰουδαίας, ὅτε ἀνέλαμψεν ἡ δόξα τοῦ Κυρίου καὶ ἄγγελος Θεοῦ εὐηγγελίσατο εἰς τοὺς ποιμένας τὴν μεγάλην χαράν, τὴν σωτηρίαν τοῦ Ἰσραήλ. Βαθύτερον δὲ σκότος ἐκάλυπτε τὰ ἔθνη, ζόφος πνευματικός, εἰς ὃν οὐδεμία ἀκτὶς ἐλπίδος διεφαίνετο, ὅτε ἀνέτειλεν ἐπὶ τὸν κόσμον ὁ λαμπρὸς καὶ ὀρθρινὸς ἀστήρ, ὁ Μεσσίας, φέρων εἰρήνην καὶ χαράν, ἵνα ἀφαιρέσῃ τὸ κέντρον τοῦ θανάτου καὶ ἀνοίξῃ τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ. «Ὁ λαὸς ὁ περιπατῶν ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα· εἰς τοὺς καθημένους ἐν γῇ σκιᾶς θανάτου φῶς ἔλαμψεν ἐπ' αὐτούς».

Κατά τινα μῦθον παλαιόν, τὴν νύκτα, καθ' ἣν ἐγεννήθη ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν Βηθλεέμ, οἱ καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ Μικρὰν Ἀσίαν ναοὶ καὶ ἱερὰ ἄλση ἠρημώθησαν, τὸ ἱερὸν πῦρ ἐσβέσθη, καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον ἔμεινε σιωπηλόν, βοὴ δὲ ὀλολυγμοῦ καὶ στόνου ἐπλήρου τὸν ἀέρα, καὶ κραυγὴ ἐκομίζετο ἐκ τῆς θαλάσσης ὑπὸ τοῦ ἀνέμου—«Τέθνηκε Πάν! Τέθνηκε μέγας Πάν!»

Ὑπὸ τὸ μυθικὸν σχῆμα τῆς παραδόσεως ταύτης κρύπτεται μία ἀλήθεια. Τὸ

ἐν τῇ φάτνῃ γεννηθὲν ἅγιον Βρέφος κατήργησε τὴν δυναστείαν τῶν Ὀλυμπίων θεῶν, ἀφαιρέσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων τὸ κάλυμμα τῆς ἀδιαφορίας καὶ δωρῆσαν εἰς αὐτοὺς ὅρασιν πνευματικὴν καὶ συνείδησιν ἁμαρτίας, εἰρήνην μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ προσδοκίαν ἀοράτων καὶ αἰωνίων ἀγαθῶν.

Τὰ ἔθνη ἔκειντο ὑποτελῆ ὑπὸ τὸ παγκόσμιον σκῆπτρον τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου, ἀλλ' οἱ θριαμβευτικοὶ παιᾶνες δὲν κατέπνιγον τὸν ἦχον τοῦ στεναγμοῦ τῶν δεδουλωμένων καὶ ἀπερριμμένων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἐγεννήθη τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν Βηθλεὲμ τὸ βρέφος, οὗτινος ἡ ἐξουσία ἔμελλε νὰ ἦναι ἐξουσία αἰώνιος καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν—πολιτεία παγκόσμιος, ἐρειδομένη ἐπὶ τῆς ἀδελφότητος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς πατρότητος τοῦ Θεοῦ. Ἐν αὐτῇ βαθμοὶ δὲν ὑπάρχουσιν εἰμὴ βαθμοὶ ἁγιότητος, ἀλλ' ἕκαστος βλέπει τὰ τῶν ἄλλων καὶ οὐ μόνον τὰ ἑαυτοῦ. Οἱ νόμοι αὐτῆς συγκεφαλαιοῦνται εἰς τὸ «ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν». Ὁ δὲ Ἱδρυτὴς αὐτῆς ὑπηρέτης τῶν ἄλλων ἐγένετο καὶ εἶπεν: «Ὁ θέλων νὰ ἦναι πρῶτος ἐν ὑμῖν θέλει εἶσθαι ὑπηρέτης ὑμῶν.» Ἡ διηνεκὴς κατάστασίς της εἶναι εἰρήνη, οὐχὶ ἡ ἐπὶ τῆς βίας ἢ ἀπάτης ἀλλ' ἡ ἐπὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης βασιζομένη, καρποὺς δὲ ἔχει πᾶσαν ἀγαθοεργίαν καὶ χάριν.

Δῶρον ἀνεκτίμητον τοῦ Θεοῦ! ἐν τῷ Υἱῷ αὐτοῦ χαρίζει εἰς ἡμᾶς εἰρήνην καὶ χαράν, τὴν μόνην ἀληθῆ καὶ διαρκῆ. «Δικαιωθέντες ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,» εἰρηνεύομεν δὲ καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς καὶ πρὸς ἀλλήλους. Διὰ τὸ μέγα τοῦτο δῶρον, ἂς αἰνέσωμεν τὸν Θεόν, μετὰ τοῦ ἀγγελικοῦ χοροῦ λέγοντες: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ!»

(Ἐκ τῶν τοῦ Μιχαὴλ Καλοποθάκη)

Ο ΤΟΠΟΣ ΕΝΘΑ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΕΓΕΝΝΗΘΗ

Ἡ ἀπογραφή, ἥτις ἐγένετο ἐπὶ Καίσαρος Αὐγούστου, ὅτε ἡγεμόνευε τῆς Συρίας ὁ Κυρήνιος, ὑπεχρέωσε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸν μνηστῆρα τῆς Παρθένου Μαρίας Ἰωσὴφ νὰ ἔλθῃ μετ' αὐτῆς εἰς τὴν γενέτειραν Βηθλεέμ, ὅπου ἔδει νὰ ἀπογραφῶσι κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ Διατάγματος. Ἡ συρροὴ ὅμως τῶν ἀπογραφομένων ἦτο τόσον μεγάλη, ὥστε ἐπληρώθησαν ταχέως τόσον αἱ συγγενικαὶ οἰκίαι ὅσον καὶ τὰ πενιχρὰ πανδοχεῖα καὶ ἄλλα καταλύματα τῆς πόλεως. Ματαίως ὁ Ἰωσήφ, συνοδευόμενος ἀπὸ τὴν ἐπίτοκον μνηστήν του, ἔκρουσε διαφόρους θύρας. Τέλος κατέφυγεν εἰς κατάλυμά τι μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἴσως ἐκεῖ θὰ εὑρίσκετο ἔστω καὶ μία γωνία πρὸς στέγασίν των, μέχρις ὅτου ἐκπληρώσουν τὰς πρὸς ἀπογραφὴν ὑποχρεώσεις των. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ τὰ πάντα ἀσφυκτικῶς πεπληρωμένα. «Λυποῦμαι πολύ», τῷ λέγει ὁ πανδοχεύς, «τοσοῦτον μᾶλλον καθ' ὅσον βλέπω ὅτι ἡ σύνοδός σου εὑρίσκεται εἰς δύσκολον στάδιον· ἀλλὰ δυστυχῶς ὅλα τὰ διαμερίσματα εἶναι γεμάτα· μοῦ μένει ἀκόμη ὁ σταῦλος τοῦ πανδοχείου· ἐκεῖ εὐχαρίστως δύνασθε νὰ καταφύγητε· εἶναι καὶ αὐτὸς σχεδὸν πλήρης ἀπὸ ζῷα

ἀνήκοντα εἰς τοὺς ταξειδιώμας, ἀλλὰ θὰ εὕρητε μεγαλειτέραν ἄνεσιν ἐκεῖ ἢ ἐντὸς τοῦ πανδοχείου».

Καιρὸς δι᾿ ἀπώλειαν δὲν ὑπῆρχε· καὶ ὁ Ἰωσὴφ ὡδήγησε τὴν Μαρίαν ἐντὸς τοῦ σταύλου καὶ ἐκεῖ μία γωνία τοῖς προσέφερε φιλοξενίαν. Ἐκεῖ εὑρέθη ἡ Μαρία ὅτε ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ νὰ γεννήσῃ· καὶ ἐγέννησε τὸν Υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ κατέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ· διότι δὲν ἦτο τόπος δι᾿ αὐτοὺς ἐν τῷ καταλύματι (Λουκ. β′. 7).

***

Αὐτὸς ἦτο ὁ τόπος, ὅπου ὁ Κύριος τῆς δόξης ἐγεννήθη. Πενιχρὸν περιβάλλον, ζῷα συνωστιζόμενα διὰ τὴν ἐξεύρεσιν ἐλαχίστου χώρου πρὸς ἀνάπαυσιν, κόπρος εἰς τὸ δάπεδον, ἀποπνικτικὴν ἀναδίδουσα δυσοσμίαν, ἄχυρα διεσκορπισμένα τῇδε κἀκεῖσε, ἀμυδρὸν φῶς διεισδῦον ἀπὸ φωταγωγοὺς καλυπτομένους ὑπὸ ἱστῶν ἀράχνης, σκηνοθεσία, τὴν ὁποίαν ἡ φαντασία δὲν δυσκολεύεται νὰ συλλάβῃ, ὅταν ἡ μνήμη ἀναπλάσῃ τὰς ἐντυπώσεις ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἀποκομίζει πᾶς ταξειδεύων ἀνὰ τὴν σύγχρονον ἀκόμη Ἀνατολήν. Ποῖος θὰ ἐπεδίωκε ποτὲ νὰ τιμήσῃ τοιοῦτον περιβάλλον διὰ τῆς παρουσίας του; Ποῖος ποιητὴς θὰ ἐξέλεγεν ἕνα σταῦλον ὡς θέμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἡ φαντασία του νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὰ ὕψη τῶν αἰθέρων; Ποῖος ζωγράφος θὰ ἐτόλμα νὰ παρουσιάσῃ ὡς ἀριστούργημα τὴν ἀπεικόνισιν τοιαύτης ταπεινῆς πραγματικότητος;

Καὶ ὅμως ὁ σταῦλος ἐκεῖνος δὲν ὑπάρχει σήμερον· δὲν ὑπάρχει ἀπὸ πολλῶν αἰώνων. Ὁ ὁδηγὸς τοῦ προσκυνητοῦ εἰς τὴν Ἁγίαν Γῆν δεικνύει ποῦ περίπου ὑπῆρξε τὸ κατάλυμα καὶ ἐκεῖ πλησίον ὁ ἀπαραίτητος σταῦλός του. Ἀλλὰ ὁ σταῦλος, τὸ περιβάλλον του, τὸ περιεχόμενόν του, ἐξηφανίσθησαν. Εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην ἡ ἀνθρωπίνη τέχνη, ὁρμωμένη ἀπὸ ζῆλον—κατ᾿ ἐπίγνωσιν ἢ οὔ, τοῦτο δὲν ἐξετάζεται τώρα—ἤγειρε περικαλλῆ προσκυνήματα, ἐλάξευσεν ὑπέροχα καλλιτεχνήματα, ἐσώρευσε τὸ χρυσίον καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους. Καὶ ἐκεῖ ὅπου ταπεινοὶ ἀγωγιᾶται ὡδήγουν τὸ πάλαι τὰ ζῷά των πρὸς στέγασιν, συρρέουσι σήμερον πλήθη ἀπὸ πάσης γωνίας τῆς γῆς, διὰ νὰ ἴδουν ποῦ ὁ Κύριος ἐγεννήθη.

Ὁποία ἀληθῶς μεταβολὴ ἐπῆλθε διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐκεῖ ὅπου ὁ Κύριος ἐγεννήθη! Ματαίως θὰ ἀναζητήσῃ ὁ προσκυνητής, ὁ ταξειδιώτης τὸ περιβάλλον τοῦ παλαιοῦ σταύλου. Τὰ πάντα ἐκεῖ μετεμορφώθησαν, ἀπαστράπτουσι καὶ φωτίζονται σήμερον, διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι ὁ Κύριος ἐγεννήθη ***ἐκεῖ.***

***

Ἀλλ᾿ ἡ γέννησις τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὡς ἀνθρώπου ἐν μέσῳ μιᾶς διεφθαρμένης ἀνθρωπότητος, δὲν ἦτο γέννησις τυχαία. Συνωδεύετο ἀπὸ θαυμαστὴν πρόρρησιν ὅτι τὸ ὄνομα Αὐτοῦ θέλει κληθῇ Ἰησοῦς· διότι Αὐτὸς θέλει σώσει τὸν λαὸν Αὐτοῦ ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν (Ματθ. α′. 21). Ἡ τότε καὶ ἡ νῦν ἀνθρωπότης εἶχε καὶ ἔχει ἀνάγκην Σωτῆρος. Ἡ κατάπτωσις τοῦ ἀνθρώπου ὑπῆρξε καὶ εἶναι τοιαύτη, ὥστε τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ οὐδέποτε νὰ θεωρῆται περιττὸν ἢ ἀσυγχρόνιστον.

Ὅλως δὲ ἰδιαιτέρως ἡ σημερινὴ ἀνθρωπότης τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, ἡ ὁποία ἵπταται καὶ καταδύεται, περιτρέχει τὴν γῆν καὶ δαμάζει τὴν φύσιν, κινεῖ τὰ πάντα μὲ τὴν πίεσιν ἑνὸς κομβίου, αὐτὴ ἡ ἀνθρωπότης ἔχει ἀνάγκην τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον καὶ μόνον οὐδέποτε θὰ κατορθώσῃ νὰ τελειοποιήσῃ ἢ νὰ ἀντικαταστήσῃ εἰς τὸ θεῖον ἔργον Του, διότι εἶναι Τέλειος καὶ Μοναδικός.

Ἐὰν ρίψωμεν ἐρευνητικὸν βλέμμα πρὸς τὴν τότε καὶ τὴν σημερινὴν ἀνθρωπότητα, δὲν θὰ δυσκολευθῶμεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν κόλπων της τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον καὶ ἄσημον σταῦλον, τὸν πενιχρόν, τὸν ἀκάθαρτον, τὸν δυσώδη. Καὶ ἐὰν ἐμβλέψωμεν εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας, δὲν θὰ δυσκολευθῶμεν νὰ διακρίνωμεν ὅτι παρὰ τὸ χάρτινον μέγαρον τοῦ πολιτισμοῦ μας καὶ τῆς ἐν εἴδει ψιμυθίου εὐγενείας ἢ τῆς μορφώσεώς μας, ἀνεγείρεται ἐπὶ βαθυτάτων θεμελίων ὁ σταῦλος τῶν κατωτέρων ὁρμῶν καὶ ῥοπῶν, ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ ὁποίου συναγελάζονται τὰ πάθη, τὰ μίση, αἱ ἔριδες, οἱ φθόνοι, αἱ ἀσέλγειαι, αἱ ρυπαρότητες καὶ τόσαι ἄλλαι μάστιγες τῆς ἀνθρωπίνης εὐτυχίας.

Ἐντὸς τοῦ ἠθικοῦ πλέον τούτου σταύλου ὁ Κύριος τῆς δόξης ἐπιθυμεῖ καὶ πάλιν νὰ γεννηθῇ, νὰ ἔλθῃ, νὰ κατοικήσῃ. Ἡ κατὰ σάρκα γέννησις Αὐτοῦ ἀπέβλεπεν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῆς πνευματικῆς Αὐτοῦ γεννήσεως ἐντὸς πάσης ἀνθρωπίνης καρδίας. Ἡ Γραφὴ Τὸν παρουσιάζει ἱστάμενον ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούοντα ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ ὅτι κάποιος θὰ ἀνοίξῃ πλέον ὅπως Τὸν δεχθῇ. Καὶ ἡ θύρα, ἐπὶ τῆς ὁποίας Ἐκεῖνος κρούει, δὲν δύναται νὰ ἦναι ἄλλο τι ἀπὸ τὴν καρδίαν ἑνὸς ἑκάστου ἀνθρώπου, ἡ ὁποία περικλείει, ἐν τῇ φυσικῇ καὶ ἀμετανοήτῳ καταστάσει της, ἕνα ὁλόκληρον σταῦλον μὲ ὅλον τὸ περιγραφὲν ἀνωτέρω περιεχόμενόν του.

Ἐάν τις ἀκούσῃ καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν... τότε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συνέβη μὲ τὸν πάλαι σταῦλον τῆς Βηθλεέμ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνηγέρθησαν περικαλλεῖς ναοὶ καὶ ἀριστουργήματα τέχνης, τὸ αὐτὸ θὰ ἐπαναληφθῇ καὶ τώρα ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ πλέον ἐπιπέδου τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Ὁ τόπος, ὁ ὁποῖος θὰ δεχθῇ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν γεννώμενον, ἡ καρδία, ἥτις θὰ ἀνοίξῃ καὶ ἐντὸς αὐτῆς θὰ γεννηθῇ ὁ Χριστός, δὲν θὰ παραμείνῃ πλέον ὁ δυσώδης σταῦλος τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως, ἀλλὰ θὰ μεταβληθῇ εἰς Ναὸν τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος (Β΄. Κορινθ. ϛ΄. 16). Ἐκεῖ θὰ εὐαρεστηθῇ Ἐκεῖνος νὰ κατοικήσῃ (Ἰωάν. ιδ΄. 23).

Ὁ ποιητὴς δὲν ἀντιπαρέρχεται πλέον τὸ κατάλυμα καὶ τὴν φάτνην· τοὐναντίον, αἱ ὑψηλότεραι ποιητικαὶ ἐμπνεύσεις ἐξεπήδησαν ἀπὸ τὸν τόπον ὅπου ὁ Κύριος ἐγεννήθη. Ὁ ζωγράφος μετ᾿ εὐλαβείας διαγράφει ἐπὶ τοῦ πίνακός του τὴν σκηνοθεσίαν τῆς Θείας ἐνανθρωπήσεως. Ὁ δὲ Θεὸς δὲν ἐπαισχύνεται νὰ λέγηται Θεὸς ἐκείνων, οἵτινες προσέφεραν φιλοξενίαν εἰς τὸν Υἱὸν τῆς ἀγάπης Του, ἐρχόμενον ὅπως μορφωθῇ καὶ γεννηθῇ ἐν ταῖς καρδίαις των, μὲ τὸν σκοπὸν τῆς ἀναπλάσεως, τῆς ἀναγεννήσεως, τῆς παρὰ τῷ Θεῷ υἱοθεσίας... Ἀληθῶς ὁ τόπος—ἡ καρδία ἔνθα ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς θὰ γεννηθῇ, δὲν παραμένει οἵα ὑπῆρξε παλαιόθεν. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μεταμορφώνει καὶ ἀνυψοῖ· ἐμπνέει τὴν ἀληθῆ πίστιν, ἐξιδανικεύει τὸν χαρακτῆρα, φωτίζει τὴν ψυχήν,

φαιδρύνει τὴν ζωήν· εἰς τὸν τόπον ὅπου Αὐτὸς θὰ γεννηθῇ, ἐγκαθιδρύει τὸν θρόνον τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ.

Οἱ ἄνθρωποι μετεμόρφωσαν τὸν τόπον τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλ' ὁ Θεός, ὁ μέγας ἀρχιτέκτων τοῦ ὑλικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, μεταμορφώνει τὸν τόπον ὅπου ὁ Ἰησοῦς γεννᾶται ὡς πνευματικὴ ὑπόστασις. Καὶ ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ πάλαι σταύλου τῆς διεφθαρμένης καρδίας μας ἀναγράφεται πλέον ἡ ἱστορία τοῦ Ἔργου τοῦ Χριστοῦ ἐν ἡμῖν:

«Καὶ τοιοῦτοι ὑπήρχετέ τινες· ἀλλ' ἀπελούσθητε, ἀλλ' ἡγιάσθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν» (Α'. Κορινθ. ς'. 11).

Χανία. **Γ. Ε. Π.**

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΗΜΕΡΑ

«Κατὰ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν ἦλθον εἰς ἔκτασιν».
(Ἀποκ. α'. 10)

«Τὰ Σάββατά μου θέλετε φυλάττει, καὶ τὸ ἁγιαστήριόν μου θέλετε σέβεσθαι. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος».
(Λευϊτ. ιθ'. 30)

Ἡ Κυριακή, ὡς ἡμέρα ἀναπαύσεως καὶ ἀργίας, εἶναι παράγων μεγάλης πνευματικῆς ὠφελείας διὰ τὸν Χριστιανόν. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην καλεῖται ὄχι ἁπλῶς νὰ ἀναπαυθῇ ἀπὸ τῶν ἐργασιῶν καὶ ἐνασχολήσεών του, ἀλλὰ καί νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς ὥρας αὐτῆς κατὰ τρόπον ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐνισχύοντα τὴν πίστιν καὶ τὸν Χριστιανικόν του χαρακτῆρα, ἀφ' ἑτέρου δὲ καθιστῶντα καταφανὲς ὅτι ἡ ἡμέρα αὕτη ἀνήκει εἰς τὸν Κύριον. Ὅταν λέγωμεν ὅτι εἶναι ***ἡμέρα τοῦ Κυρίου,*** ἐννοοῦμεν ὅτι πρέπει κατ' αὐτὴν νὰ πράττωμεν πᾶν ὅ,τι θὰ ἦναι ἀρεστὸν εἰς τὸν Κύριον. Καὶ ***ἀρεστὸν εἰς τὸν Κύριον*** εἶναι α') Ἡ πνευματικὴ μετ' Αὐτοῦ καὶ μετὰ τῶν τέκνων του—τῶν πιστῶν—***ἐπικοινωνία*** διὰ τῆς λατρείας. Διότι «πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ τοὺς προσκυνοῦντας Αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἐν ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν». β') Ἡ ***ἀγαθοποιΐα*** ἢ πάσης μορφῆς φιλανθρωπία, δηλ. ἐπίσκεψις τεθλιμμένων, ἀσθενῶν, ἑτοιμοθανάτων κτλ, γ') Ἐνασχόλησις εἰς πράγματα, συναναστροφὰς καὶ συνομιλίας ἐχούσας ***χαρακτῆρα χριστοπρεπῆ,*** δηλ. ὡς θὰ ἔπραττεν ἢ θὰ ἐνήργει αὐτὸς ὁ Χριστός. Ὑπὸ τὴν ἀντίληψιν ταύτην ἡ Κυριακὴ ἡμέρα, ὡς ἡμέρα ἀναπαύσεως καὶ ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τῶν πιστῶν, εἶναι παράγων ὑψίστης πνευματικῆς ὠφελείας καὶ χρησιμότητος.

Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνον ὑλικὸν ὂν οὔτε μηχανή· εἶναι πεπροικισμένος μὲ πνευματικὰς καὶ ἠθικὰς δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουσιν ἀνάγκην καλλιεργείας καὶ ἀναπτύξεως. Αὕτη δὲ ἐπιτυγχάνεται τότε μόνον, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπερίσπαστος ἀφιεροῦται εἰς πνευματικὰς ἀσχολίας ὡς ἐξεθέσαμεν ἀνωτέρω.

Ὁ Θεὸς ἐμερίμνησε δι' ὅλα. Αἱ ἀνάγκαι αἱ ὑλικαὶ τοῦ ἀνθρώπου ἀπορροφοῦν μέγα μέρος τοῦ εἰς τὴν διάθεσίν του χρόνου. Ηὐδόκησεν ὁ Θεὸς νὰ

χαρίσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰς ἓξ ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος, μὲ τὴν ἐντολήν, ὅπως τὴν μίαν χρησιμοποιῇ διὰ τοὺς πνευματικοὺς τούτους σκοπούς.

Ἡ Κυριακὴ ἡμέρα εἶναι πραγματικὴ ἡμέρα ἀναπαύσεως καὶ ἡμέρα πνευματικῶν ἐμπνεύσεων καὶ ἐξάρσεων, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ὡς ἄνω ἐδαφίου τῆς Ἀποκαλύψεως. Κατὰ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν ὁ Ἰωάννης, ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ εὑρισκόμενος, εἶδε τὴν ἀποκάλυψιν καὶ ἤκουσε τὴν φωνήν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐκθέτει εἰς ἡμᾶς. Ἂς ἐξετάσωμεν κάπως ἐγγύτερον τὰ πράγματα.

Ι. *Τὸ ὄνομα τῆς ἡμέρας.*

Ἡ ὀνομασία «Κυριακὴ» ἀπαντᾷ μόνον ἅπαξ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, εἰς τὸ προκείμενον ἐδάφιον, εἶναι, δηλαδή, ὡς λέγουν οἱ θεολόγοι, «ἅπαξ λεγόμενον». Σημαίνει δὲ ***«ἡμέρα τοῦ Κυρίου»***, διότι κατ᾽ αὐτὴν ἀνέστη ὁ Κύριος καὶ διότι ὡς ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης πρέπει ὁλόκληρος ἡ ἡμέρα ν᾽ ἀφιεροῦται εἰς τὸν Κύριον. Ἡ ἐξήγησις ἡ δοθεῖσα ὑπό τινων θεολόγων ὅτι σημαίνει «ἡμέρα τοῦ Κυρίου» κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἤτοι, ἡμέρα ἐκδικήσεως τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ Του—ἀσχέτως πρὸς τὰς λοιπὰς ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος—προδίδει μᾶλλον ἄγνοιαν τῆς γλώσσης μας. Ὁ δὲ ἰσχυρισμός των ὅτι δὲν ἔχει καμμίαν σπουδαιότητα τὸ ὅτι θέλει ὁ Ἰωάννης ἁπλῶς νὰ ὁρίσῃ τὴν ἡμέραν καθ᾽ ἣν ἦλθεν εἰς ἔκστασιν πνευματικήν, προσκρούει εἰς ἄλλας προφητικὰς ῥήσεις ἀποκαλυπτικῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὡς λ. χ. Ἰεζ. α′, 1, η′. 1, κ′. 1, κς′. 1, κθ′. 1, λ′. 20, λα′. 1, λβ′. 1, κτλ. Ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς ἡμέραν πνευματικῆς ἐπικοινωνίας καὶ ἐποικοδομῆς ἀπαντῶμεν κατ᾽ ἀρχὰς μεταξὺ τῶν πρώτων Χριστιανῶν (τῶν ἐκ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ) παραλλήλως πρὸς τὸ Σάββατον καὶ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος. Οἱ δεσμοὶ ὅμως τῶν Χριστιανῶν πρὸς τὸ Ἰουδαϊκὸν Σάββατον βαθμηδὸν καὶ κατ᾽ ὀλίγον ἐχαλαρώθησαν, ἕως οὗ πρὸς τὸ τέλος τῆς πρώτης ἑκατονταετηρίδος ἀπαντῶμεν τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος μὲ νέον ἐντελῶς ὄνομα—Κυριακὴ—γνωστὸν καθ᾽ ὅλον τὸν Χριστιανικὸν κόσμον. Δὲν δυνάμεθα δὲ ἄλλως νὰ ἐξηγήσωμεν τό γεγονός, εἰμὴ δεχόμενοι ὅτι πολὺ πρὸ τοῦ τέλους τοῦ πρώτου αἰῶνος—ἴσως κατὰ τὸ 70 ἢ 80 μ. Χ.—ἡ ὀνομασία αὕτη εἶχε διαδοθῆ καὶ καθιερωθῆ εἰς τὰς συνειδήσεις καὶ εἰς τὴν καθημερινὴν γλῶσσαν τῶν πρώτων Χριστιανῶν, διὰ νά δύναται ὁ ἱερὸς συγγραφεὺς νὰ γράψῃ «κατὰ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν ἦλθον εἰς ἔκστασιν». Εἶχον δὲ οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἰσχυροὺς λόγους νὰ δέχωνται τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, τὴν Κυριακήν, ὡς ἡμέραν ἀναπαύσεως καὶ λατρείας καὶ εὐποιΐας: α′) διότι κατὰ ταύτην ἀνέστη ὁ Κύριος, β′) διότι κατὰ ταύτην κατῆλθεν ἐξ οὐρανοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὁ Παράκλητος, γ′) διότι ἡ ἡμέρα αὕτη ἀντεπροσώπευε τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς Δημιουργίας, καθ᾽ ἣν ὁ Θεὸς εἶπε καὶ ἐγένετο φῶς, καὶ δ′) διότι εἶχε στενοτάτην σχέσιν πρὸς τὴν Νέαν Δημιουργίαν, τὴν ὁποίαν ἐνεκαινίασεν ὁ Χριστὸς διὰ τῆς ἀναστάσεώς Του κατωχύρωσε διὰ τῆς ἀναγεννήσεως, ὡς τοῦ μόνου δικαιώματος εἰσόδου εἰς τὴν νέαν Δημιουργίαν. Πάντοτε ὅμως ὄπισθεν τῆς Κυριακῆς κεῖται τὸ Ἰουδαϊκὸν Σάββατον, καὶ ἐκεῖθεν ποριζόμεθα τὰ στοιχεῖα πρὸς ἑορτασμὸν καὶ ἁγιασμὸν τῆς ἡμέρας τῆς ἀναπαύσεως.

Εἶναι βεβαιωμένον ὑπὸ τῆς ἱστορίας ὅτι, ἐκτὸς τῶν Βαβυλωνίων καὶ τῶν Ἑβραίων, οὐδεὶς ἄλλος λαὸς εἶχε καθιερωμένην ἡμέραν ἀναπαύσεως ἢ ἀργίας ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος. Εἴτε διότι οἱ Βαβυλώνιοι ἐθεώρουν τὴν 7ην, 14ην, 21ην καὶ 28ην ἡμέραν τοῦ σεληνιακοῦ των μηνὸς ὡς ἡμέρας ***ἀποφράδας,*** εἴτε διότι οἱ Ἑβραῖοι ἐξ ἄλλης ἀρχῆς κινούμενοι εἶχον τὴν ἑβδομαδιαίαν ἀνάπαυσιν, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οὐδεὶς ἄλλος λαὸς εἶχε τὴν συνήθειαν ταύτην. Οἱ Ρωμαῖοι εἶχον περὶ τὰς 109 ἀποφράδας ἡμέρας (dies nefasti) καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὰς ἡμέρας τῶν νεκρῶν καί τινων θεῶν, κατὰ τὰς ὁποίας δὲν ἐπεχείρουν καμμίαν ἐπίσημον πρᾶξιν. Μεταξὺ τῶν Ἑβραίων καθιερώθη εἰς ἐντολήν, εἰς δόγμα ἡ ἀνάπαυσις κατὰ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἀπὸ τῆς Δημιουργίας, καθ' ἣν ὁ Θεὸς ἀνεπαύθη ἀπὸ τῶν ἔρνων Αὐτοῦ. Ἡ δὲ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία παρέλαβε παρὰ τῶν Ἑβραίων τὴν ἀρχὴν τῆς ἑβδομαδιαίας ἀναπαύσεως.

Ἰδοὺ λοιπὸν τί λέγει ὁ Κύριος περὶ τοῦ Σαββάτου:

«Τὰ Σάββατά μου θέλετε φυλάττει, καὶ τὸ ἁγιαστήριόν μου θέλετε σέβεσθαι. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος». Καὶ ἀπὸ διάφορα χωρία τῆς Πεντατεύχου καὶ τῶν Προφητῶν μανθάνομεν τὸν τρόπον καθ' ὃν ἔπρεπε ν' ἁγιάζηται ἡ ἡμέρα τοῦ Σαββάτου. Οὐδὲν ἔργον ἔπρεπε νὰ ἐκτελῆται κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐκτὸς τῶν ἔργων τῆς ἀνάγκης. Οὐδὲν βάρος ἐπετρέπετο νὰ σηκώσῃ τις κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου. Ἔφθασαν δὲ μέχρι τοσαύτης αὐστηρότητος, ὥστε καὶ νὰ θανατώνηται ὁ πειρώμενος νὰ βεβηλώσῃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διὰ τῆς ἐργασίας του (Ἰδὲ Ἔξοδ. λα'. 14, Ἀριθ. ιε'. 32-36, Ἔξοδ. λε'. 3).

Ὁ Κύριος ἡμῶν ἀπήλλαξε μὲν τὸ Σάββατον ἀπὸ τὸν ζυγὸν μιᾶς δουλικῆς καὶ τυπικῆς αὐτοῦ τηρήσεως, ὅταν ἔλεγεν ὅτι «ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐδημιουργήθη διὰ τὸ Σάββατον, ἀλλὰ τὸ Σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον» (Μάρκ. β'. 27) καὶ ἀλλαχοῦ ὅτι «ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου κύριος εἶναι καὶ τοῦ Σαββάτου καὶ εἶναι συγκεχωρημένον νὰ ἀγαθοποιῇ τις καὶ νὰ σώσῃ ψυχὴν ἐν Σαββάτῳ» (Ματθ. ιβ'. 2, 8). Οὐδέποτε ὅμως παρέλειψε νὰ εὑρίσκεται τὸ Σάββατον εἰς τὸν τόπον τῆς λατρείας καὶ τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ οὐδέποτε ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς μαθητάς Του νὰ ἀσχοληθῶσιν εἰς τὰς τυχὸν συνειθισμένας ἐργασίας, εἰς τὰς ὁποίας κατέφευγον ἐνίοτε, ὅταν τοῖς ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία.

Κατ' ἀκολουθίαν ὁ Χριστὸς δὲν ἔθιξε ποσῶς τὴν ἱερότητα τοῦ Σαββάτου καὶ τὸ πρὸς αὐτὸ ὀφειλόμενον σέβας.

Ἐπνευματοποίησε πᾶν ὅ,τι ἐσχετίζετο πρὸς τὴν ζωήν, πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀιθρώπου, ἔχων ὡς βασικὴν ἀρχὴν καὶ ὡς ἄξονα, περὶ τὸν ὁποῖον ἐστρέφετο ἡ ὅλη Αὐτοῦ διδασκαλία, τὸ ὕψιστον πνευματικὸν συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου, ἐναρμονιζόμενον πρὸς τὰς αἰωνίους καὶ ἀναλλοιώτους ἀπαιτήσεις τοῦ Θεοῦ, ὡς Δημιουργοῦ καὶ συντηρητοῦ τοῦ σύμπαντος.

Ἑπομένως ὅτε ἀντεκατεστάθη τὸ Σόββατον διὰ τῆς Κυριακῆς, πᾶν ὅ,τι ἀπετέλει βασικὴν ἀρχὴν τῆς ἡμέρας τοῦ Σαββάτου ὡς ἡμέρας ἀναπαύσεως καὶ ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ Θεοῦ, μετεβιβάσθη εἰς τὴν Κυριακήν. Οὕτω βλέπομεν τοὺς πρώτους Χριστιανοὺς συνερχομένους τακτικῶς κατὰ τὴν ***πρώτην*** ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος, ἤτοι, τὴν Κυριακήν, τὴν παρὰ τοῖς ἐθνικοῖς καλουμένην ἡμέραν

τοῦ Ἡλίου ὡς ἀναφέρει Ἰουστῖνος ὁ Μάρτυς, (150 μ. Χρ.) μακρὰν τῶν κοσμικῶν των ἐργασιῶν καὶ τῶν κοσμικῶν των ἐνασχολήσεων. Καὶ ἡ ἀρχὴ αὐτὴ μετεδόθη διὰ μέσου τῶν αἰώνων εἰς τὰς τάξεις τῶν Χριστιανῶν.

Τὸ μόνον, ὅπερ ἐχαλάρωσε τὴν αὐστηρότητα περὶ τὴν τήρησιν τῆς ἡμέρας, ἦτο ἴσως ἡ συχνότης αὐτῆς. Καὶ σήμερον ἀκούει τις ἀπὸ πολλοὺς ὅτι «τὴν Κυριακὴν τὴν ἔχομεν κάθε ἑβδομάδα», καὶ οὗτοι ἐξάγουν ἐντεῦθεν τὸ συμπέρασμα ὅτι ἀφοῦ ἔρχεται τόσον συχνά, ἐπιτρέπεται καὶ νὰ τὴν βεβηλώσωμεν. Ἄλλοι πάλιν δὲν θεωροῦν καθόλου ἀναγκαίαν τὴν καθιέρωσιν τῆς ἡμέρας πέραν τῶν ὡρῶν τῆς λατρείας. Οἱ τοιοῦτοι λησμονοῦν ὅτι ὅ,τι ζητεῖ ὁ Θεὸς δι᾽ ἑαυτόν, τὸ ζητεῖ ὁλόκληρον, καὶ ὅ,τι χρησιμεύει πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς πίστεως καὶ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ Χριστιανικοῦ χαρακτῆρος πρέπει ὁλόκληρον καὶ ἀδιαίρετον ν᾽ ἀφιερωθῇ δι᾽ ὃν σκοπὸν εἶναι προωρισμένον.

ΙΙ. *Ὁ ἁγιασμὸς τῆς Κυριακῆς ἡμέρας.*

Ἡ Κυριακὴ ἡμέρα δὲν εἶναι ἁπλῶς ἡμέρα ἀργίας καὶ ἀναπαύσεως ἢ ἑορτὴ πρὸς ψυχαγωγίαν πάσης μορφῆς. Εἶναι ἡ ἡμέρα, τὴν ὁποίαν ὥρισεν ὁ Θεὸς διὰ τὰ ὕψιστα συμφέροντα τῆς ψηχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Συνεπῶς δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν Κυριακὴν ἀργίαν, τῆς ὁποίας αἱ ὧραι νὰ καταναλίσκωνται εἰς παντὸς εἴδους κοσμικὰς διασκεδάσεις καὶ ἁμαρτωλὰς διαχύσεις, ὡς δυστυχῶς γίνεται ἐκ μέρους πολλῶν, οἵτινες τὴν Κυριακὴν εὑρίσκουσι τὴν εὐκαιρίαν νὰ διαπράξωσι τὰ αἴσχιστα, καταναλίσκοντες ὅλον τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας μιᾶς ὁλοκλήρου, πολλάκις, ἑβδομάδος εἰς τὸ καπηλεῖον, εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον καὶ εἰς κέντρα ἀνηθίκων θεαμάτων. Πρὸ μιᾶς ἀργίας τοιαύτης μορφῆς θὰ ἐτόλμων νὰ εἴπω ὅτι προτιμωτέρα θὰ ἦτο κάποια ἐνασχόλησις.

Ὄχι, μυριάκις ὄχι. Ὁ προορισμὸς τῆς Κυριακῆς εἶναι νὰ τονωθῇ τὸ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχον πνευματικὸν στοιχεῖον. Τὸ πῶς δὲ ἐπιτυγχάνεται τοῦτο ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ μᾶς πληροφορεῖ ἀκριβῶς, διὰ νὰ μὴ μείνῃ ἡ ἐλαχίστη περὶ τούτου ἀμφιβολία. Θὰ καταφύγωμεν πάλιν εἰς τὴν Π. Δ. καὶ εἰς τὸ Σάββατον διὰ νὰ κάμωμεν τὸν ἀναγκαῖον παραλληλισμὸν ὡς πρὸς τὴν Κυριακήν. «Ἓξ ἡμέρας θέλει γίνεσθαι ἐργασία· ἐν δὲ τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ Σάββατον θέλει εἶσθαι, ἀνάπαυσις ἁγία εἰς τὸν Κύριον». (Ἐξοδ. λα′ 15). «Ἐνθυμοῦ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου διὰ νὰ ἁγιάζῃς αὐτήν,» κλπ. (Ἐξοδ. κ′. 8—11). «Ἄκουε, Ἰσραὴλ... οὗτοι οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους ἐγὼ σὲ προστάττω σήμερον (αἱ 10 ἐντολαὶ καὶ σχετικαὶ διατάξεις) θέλουσιν εἶσθαι ἐν τῇ καρδίᾳ σου· καὶ θέλεις διδάσκει αὐτοὺς ἐπιμελῶς εἰς τὰ τέκνα σου, καὶ περὶ αὐτῶν δέλεις ὁμιλεῖ καθήμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, καὶ περιπατῶν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ πλαγιάζων καὶ ἐγειρόμενος. Καὶ θέλεις δέσει αὐτοὺς διὰ σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου καὶ θέλουσιν εἶσθαι ὡς προμετωπίδια μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν σου. Καὶ θέλεις γράψει αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς παραστάτας τῆς οἰκίας σου καὶ ἐπὶ τὰς πύλας σου». (Δευτ. Ϛ′. 4—9).

Πότε καὶ πῶς θὰ δυνηθῇ ὁ εὐσεβὴς γονεὺς νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ἀπαίτησιν ταύτην τοῦ Θεοῦ; Πάντοτε—κατὰ πᾶσαν ἡμέραν—βεβαίως ἀλλὰ πρὸ πάντων κατὰ τὴν ἁγίαν ἡμέραν, ἥτις ὁλόκληρος ὡρίσθη διὰ τὸν Κύριον πρὸς

τὸ πνευματικὸν συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου, Ὁμοῦ μὲ τὴν καθημερινὴν οἰκογενειακὴν λατρείαν πρέπει νὰ τηρῆται ἡ κατὰ Κυριακὴν ἀπὸ κοινοῦ λατρεία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρὸς ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς πίστεως ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἡ ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας ἐνασχόλησις εἰς πνευματικὰς ἀσχολίας, συναναστροφὰς καὶ συνομιλίας.

Ἡ βεβήλωσις τῆς ἁγίας ἡμέρας διὰ κοσμικῶν ἀσχολιῶν γρήγορα ἢ ἀργὰ θὰ φέρῃ τὰς συνεπείας της εἰς τὴν ζωὴν τοῦ τε ἀτόμου καὶ τοῦ συνόλου.

Ἴσως θὰ εἴπῃ τις ὅτι αἱ σημεριναὶ συνθῆκαι τῆς ζωῆς ἤλλαξαν καὶ δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ τηρήσωμεν αὐστηρῶς τὴν ἁγίαν ἡμέραν. Ἀπαντῶ, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν, ὡς εἶπον καὶ προλαβόντως, ἀπήλλαξε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν δουλικὴν καὶ τυπικὴν τήρησιν τῆς ἡμέρας. Ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν εἶναι Κύριος καὶ τοῦ Σαββάτου, οὕτω καὶ τὸ Σάββατον ὡς ἡμέρα τῆς ἀναπαύσεως ἐγένετο διὰ τὸν ἄνθρωπον, δηλ. διὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ μίαν ἀνάγκην τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀνάγκη δὲ αὐτὴ εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἡ εὐποιΐα πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως. Τὰ ἔργα τῆς ἀνάγκης ὁ Κύριος τὰ ἐπέτρεψεν· ἀλλ᾿ οὐδὲν ἔργον ἢ ἐνασχόλησις, ἀπομακρύνουσα τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν πνευματικὸν προορισμὸν τῆς Κυριακῆς ἡμέρας, δύναται νὰ ἐπιτραπῇ.

Ὁ Θεὸς μᾶς ἐχάρισεν ἓξ ὁλοκλήρους ἡμέρας διὰ τὰς κοσμικάς μας ἐργασίας, ὑποθέσεις, καὶ ψυχαγωγίας. Ἂς μὴ ἤμεθα ἀκόρεστοι, ὥστε νὰ θυσιάσωμεν τὴν μόνην ἡμέραν, ἡ ὁποία μένει διὰ τὸν Κύριον, εἰς κοσμικὰς ὑποθέσεις ἢ διασκεδάσεις. Ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀδυσώπητος. Οἱ παραβάται θὰ ὑποστοῦν γρήγορα ἢ ἀργὰ τὰ ἐπίχειρα τῆς παραβάσεώς των. «Ὁ Θεὸς δὲν ἐμπαίζεται· ὅ,τι ἂν σπείρῃ ὁ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θέλει θερίσει» (Γαλ. ς΄. 7).

III. *Πρὸς ποῖον ἀπευθύνεται ἡ ἐντολή;*

Ποῖος πρέπει ν᾿ ἁγιάζῃ τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου; Πρὸς τίνα ἀπευθύνεται ὁ λόγος τοῦ Κυρίου περὶ τοῦ ἁγιασμοῦ τῆς ἡμέρας τῆς Κυριακῆς; Βεβαίως δὲν εἶναι δυνατὸν ἐνταῦθα νὰ κάμωμεν λόγον περὶ τῶν εὑρισκομένων μακρὰν τῆς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Κυριακὴ ἡμέρα, ἡ ἡμέρα ἁγίας ἐν Κυρίῳ ἀναπαύσεως, ἐπιβάλλει εὐθύνας καὶ ὑποχρεώσεις ἐπὶ τὰ τέκνα τοῦ Κυρίου· τέκνα δὲ τοῦ Κυρίου ὀνομάζομεν πάντας ὅσοι «ἐγεύθησαν τῆς ἐπουρανίου δωρεᾶς» καὶ ἐγένοντο «μέτοχοι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», πάντας ὅσοι ἐγεύθησαν «τὸν καλὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ μέλλοντος αἰῶνος» (Ἑβρ. ς΄. 4—5). Μὲ ἄλλας λέξεις, ὅσοι ἀνεγεννήθησαν διὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου καὶ ἀπέκτησαν τὴν υἱοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Πρὸς αὐτοὺς λοιπὸν ἀπευθύνεται ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπαιτεῖ ὑπακοήν. Ὅταν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀπαιτῇ νὰ παύσῃς τὴν κοσμικήν σου ἐργασίαν κατὰ τὴν Κυριακὴν ἡμέραν καὶ νὰ ἁγιάζῃς τὴν ἡμέραν ταύτην διὰ τὸν Κύριον, ἐὰν ἦσαι πράγματι ἀναγεγεννημένον τέκνον τοῦ Θεοῦ, θὰ ὑπακούσῃς· διότι καμμία δικαιολογία ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νὰ ἀναιρέσῃ τὸ κῦρος καὶ

τὴν δύναμιν τῆς διαταγῆς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀπὸ τὴν ὑπακοὴν ἢ τὴν ἀπείθειάν σου εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ θὰ φανῇ ὁ βαθμὸς τῆς πιστότητός σου πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

IV. ***Ποίας εὐλογίας χορηγεῖ ἡ τήρησις ἢ ὁ ἁγιασμὸς τῆς Κυριακῆς ἡμέρας;***

α΄) Θὰ λάβωμεν πλουσίαν τὴν δωρεὰν τῆς Χάριτος, τόσον εἰς τὴν κατ᾽ οἶκον λατρείαν — οἰκογενειακὴν προσευχὴν — ὅσον καὶ εἰς τὴν ἀπὸ κοινοῦ λατρείαν κατὰ τὴν ἁγίαν ἡμέραν. «Μὴ ἀφίνοντες τὸ νὰ συνερχώμεθα ὁμοῦ» (Ἑβρ. ι΄. 25)· διότι ἀπὸ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐντεῦθεν πᾶσα πνευματικὴ εὐλογία ἦλθεν εἰς τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἦσαν συνηγμένα ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς κοινὴν λατρείαν καὶ προσευχὴν (Ἰωάν. κ΄. 19—25, 26—29, Πράξ. β΄. 1—4).

β΄) Θὰ ἔχωμεν πνευματικὰς ἐξάρσεις καὶ ἐκστάσεις ὡς ὁ Ἰωάννης ἐν τῇ ἐρημικῇ νήσῳ τῆς Πάτμου.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐξάρσεις καὶ ἐμπνεύσεις, ὅταν ἀσχολῆται εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τοῦ παρέχουν τὰς ἐμπνεύσεις. Ὁ ποιητὴς ἔχει ποιητικάς, ὁ τεχνίτης τεχνικὰς καὶ τὸ τέκνον τοῦ Θεοῦ πνευματικὰς ἐξάρσεις, ἐμπνεύσεις καὶ ἐκστάσεις, ὅταν ἀσχολῆται μὲ τὰ πνευματικὰ πράγματα κατὰ τὴν ἁγίαν Κυριακὴν ἡμέραν.

γ΄) Θὰ ἔχωμεν τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν δύναμιν νὰ ἐπιβάλωμεν τὴν τήρησιν τῆς ἁγίας ἡμέρας εἰς τὸν κόσμον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύει κάποιον ὑψηλότερον, ἀνώτερον πολιτισμὸν εἶναι ὁ Χριστιανικὸς πολιτισμός, ἀπηλλαγμένος δεισιδαιμονιῶν καὶ προλήψεων δουλικῶν καὶ κενῶν τύπων.

Ἤδη ὁ περισσότερος κόσμος ἀναγνωρίζει ὅτι ἡ Εὐαγγελικὴ Χριστιανωσύνη ὑπῆρξεν αὐστηρὰ εἰς τὴν τήρησιν τῆς Κυριακῆς ἡμέρας. Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες Εὐαγγελικοὶ ἂς μὴ ἀποτελέσωμεν ἐξαίρεσιν εἰς τὴν εὐλάβειαν ταύτην πρὸς τὴν ἁγίαν ἡμέραν τοῦ Κυρίου. Καὶ αἱ εὐλογίαι τοῦ Θεοῦ, ὑλικαί τε καὶ πνευματικαί, θὰ ἦναι πλούσιαι ἐφ᾽ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς φυλάττοντας τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ!

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΓΕΔΕΩΝ

(Κριταὶ ς, ζ΄. η΄.)

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ οἱ Ἰσραηλῖται ἤρχισαν νὰ ἐκκλίνουν ἀπὸ τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, τὴν ὁποίαν εἶχον διδάξει αὐτοὺς ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ. Ἐν πρώτοις, ὁ πατριωτισμὺς των ἤρχισε νὰ χαλαροῦται. Ἀντὶ νὰ συνεχίσουν τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ νὰ κατακτήσουν ὁλόκληρον τὴν γῆν Χαναάν, ἐπροτίμησαν νὰ ἀρκεσθοῦν εἰς ὅ,τι ἤδη εἶχον καταλάβει καὶ ἀφῆκαν τοὺς Χαναναίους νὰ κατέχουν μέγα μέρος τῆς χώρας, ἀκόμη δὲ καὶ ἠνέχθησαν πλήθη ἐξ αὐτῶν νὰ συγκατοικοῦν μὲ αὐτούς. Ἔτι χεῖρον, ἤρχισαν ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον νὰ παρασύρωνται ἀπὸ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν Χαναναίων καὶ

ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρείαν των· καὶ μὅλον ὅτι δὲν ἀφῆκαν τὴν λατρείαν τοῦ Ἰεχωβᾶ ἐλάτρευον ὁμοῦ μὲ τὸν Ἰεχωβᾶ καὶ τὰ εἴδωλα, προσπαθοῦντες νὰ συμβιβάσουν τὰ ἀσυμβίβαστα. Τρίτον, ἡ ἑνότης μεταξὺ τῶν Ἰσραηλιτικῶν φυλῶν κατέστη ὀλίγον κατ' ὀλίγον πολὺ χαλαρά. Ἡ μία φυλὴ δὲν ἐνδιαφέρετο πολὺ διὰ τὴν ἄλλην, καὶ ἂν αὕτη ὑπέφερεν ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις τῶν Χαναναίων, δὲν ἤρχετο εἰς βοήθειάν της. Βεβαίως ὑπῆρχεν ἡ Σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου, ἥτις ἐξηκολούθει ἀκόμη νὰ ἦναι ὁ συνεκτικὸς δεσμὸς μεταξὺ τῶν δώδεκα φυλῶν· ἀλλ' ὁ δεσμὸς οὗτος δὲν ἦτο τόσον ἰσχυρός, ὥστε νὰ τοὺς ἑνώνῃ ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, ὅπως πρότερον.

Ἀποτέλεσμα ὅλων τούτων ἦτο: Πρῶτον, ἡ πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ κατάπτωσις τοῦ Ἰσραήλ· δεύτερον, ἡ ἐθνικὴ ἐξασθένησίς των καὶ ἡ ἀνικανότης των νὰ ἀντισταθοῦν ἀποτελεσματικῶς εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῶν γειτόνων λαῶν, οἵτινες συχνάκις ἐπήρχοντο κατ' αὐτῶν καὶ πολυτρόπως τοὺς κατεπίεζον. Εὐτυχῶς ὁ Θεὸς δὲν ἀφῆκε τὸν Ἰσραὴλ νὰ καταστραφῇ ὁλοκλήρως. Ὅταν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φυλαί τινες τοῦ Ἰσραὴλ ἐδείκνυον σημεῖα μετανοίας καὶ μεταβολῆς, ὁ Θεὸς ἔστελλεν εἰς αὐτοὺς ἰσχυρόν τινα ἄνδρα, ἐνθουσιώδη τινα πατριώτην, ἐθνικόν τινα ἥρωα, ὅστις τοὺς ἠλευθέρωνεν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς των. Οἱ ἐλευθερωταὶ ἦσαν οἱ κυβερνῆταί των, ἤτοι οἱ ***Κριταί,*** ὅπως τοὺς ὀνομάζει ἡ Γραφή, οἵτινες ἐκυβέρνων τὸν Ἰσραὴλ εἴτε ὁλόκληρον εἴτε κατὰ μέρος. Τοιοῦτοι Κριταὶ ἀναφέρονται δεκατέσσαρες ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ, καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν ἦτο ὁ Γεδεών.

Ὁ Γεδεὼν δὲν ἦτο τόσον ἐπιφανὴς καὶ ἱκανός, ὅσον ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ· ἐν τούτοις καὶ αὐτὸς ἐβοήθησε τόσον σημαντικῶς τὸν Ἰσραὴλ εἰς μίαν δύσκολον περίστασιν, ὥστε δικαίως κατέχει μίαν περιφανῆ θέσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἔθνους. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἀνεδείχθησαν, διότι συνέπεσε νὰ ζοῦν εἰς μίαν δύσκολον ἐθνικὴν περίστασιν, τὴν ὁποίαν ἀντεμετώπισαν ἐπιτυχῶς, κληθέντες νὰ βοηθήσουν. Ἡ ἐξαιρετικὴ περίστασις ἦτο ἐκείνη, ἥτις ἔφερεν εἰς φῶς τὴν ἱκανότητά των καὶ τοὺς ἀνεδείκνυεν. Τοιοῦτος ἦτο ὁ Γεδεών· δὲν ἦτο εἰμὴ ἁπλοῦς γεωργός· ἡ πίστις του ὅμως εἰς τὸν Θεόν, ὁ ἁγνὸς καὶ συνετὸς πατριωτισμός του, ἡ ἀποφασιστικότης καὶ τὸ θάρρος του τὸν κατέστησαν ἱκανὸν νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν Θεὸν καὶ τὸν Ἰσραήλ, τόσον καλῶς, ὥστε νὰ γίνῃ ἱστορικὸς χαρακτήρ.

Ἡ κλῆσις τοῦ Γεδεὼν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὁ Γεδεὼν ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Ἰσραήλ, οὗτος εὑρίσκετο ὑπὸ τὴν ἀνυπόφορον πίεσιν τῶν Μαδιανιτῶν, οἵτινες τὸν κατεδυνάστευον ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη. Ἰδίως ὑπέφερον ἀπὸ αὐτοὺς αἱ δύο φυλαὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς Παλαιστίνης—αἱ φυλαὶ τοῦ Ἐφραῒμ καὶ τοῦ Μανασσῆ. Εἰς τὸ 6ον κεφάλαιον τῶν Κριτῶν (2—6) βλέπομεν πόσον οἱ Ἰσραηλῖται ὑπέφερον ἀπὸ τὴν καταπίεσιν τῶν ἐχθρῶν των τούτων. «Καὶ κατίσχυσεν ἡ χεὶρ τοῦ Μαδιὰμ ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ... Καὶ ὅτε ἔσπερνεν ὁ Ἰσραήλ, ἀνέβαινον οἱ Μαδιανῖται καὶ οἱ Ἀμαληκῖται καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἤρχοντο ἐναντίον αὐτοῦ· καὶ στρατοπεδεύοντες ἐναντίον αὐτῶν, διέφθειρον τὰ γεννήματα τῆς γῆς... καὶ δὲν ἄφινον ζωοτροφίαν εἰς τὸν Ἰσραήλ, οὔτε πρόβατον οὔτε βοῦν οὔτε ὄνον... Καὶ ἐπτώχευσε σφόδρα ὁ Ἰσραὴλ ἐξ αἰτίας τῶν Μαδιανιτῶν· διὰ τοῦτο οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐβόησαν πρὸς τὸν Κύριον.»

Μίαν ἡμέραν, ἐνῷ ὁ Γεδεὼν ἐκοπάνιζε σῖτον ἐν τῷ ληνῷ, διὰ νὰ κρύψῃ

αὐτὸν ἀπὸ τοὺς Μαδιανίτας, ὁ Κύριος τὸν ἐπεσκέφθη διὰ τοῦ ἀγγέλου του καὶ τὸν προσέταξε νὰ ἀναλάβη αὐτὸς νὰ σώση τὸν Ἰσραήλ. Ὁ Γεδεὼν δὲν ἦτο δειλός, ἦτο ὅμως μετριόφρων· καὶ μὄλον ὅτι δὲν ἤθελε νὰ ἀπειθήση εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἀναμφιβόλως ὁ ἴδιος ἤθελε νὰ βοηθήση τὸν Ἰσραήλ, ᾐσθάνετο ὅτι δὲν ἦτο ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν περίστασιν. Διὰ τοῦτο, ὅπως ὁ Μωϋσῆς ἄλλοτε, καὶ ὁ Γεδεὼν τώρα διστάζει νὰ ἀναλάβη ἓν τοιοῦτον ἔργον, ὅπερ ὑποδεικνύει εἰς τὸν Θεὸν ὅτι εἶναι μεγαλείτερον τῶν δυνάμεών του. Ἀλλ᾽ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ τῶν ἀνθρώπων δεικνύει τὴν δύναμίν Του, ἐπέμεινεν ἵνα ὁ Γεδεὼν ἀναλάβη τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἰσραήλ· καὶ τῷ ἔδωκε δείγματά τινα, διὰ τῶν ὁποίων οὗτος ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ Κύριος θὰ ἦτο μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν μεγάλην ἐπιχείρησιν, ὅτι ἡ ἐκ μέρους Αὐτοῦ βοήθεια ἦτο ἐξησφαλισμένη καὶ ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ Ἰσραὴλ ἔμελλε νὰ ἐπιτευχθῇ.

Τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ Γεδεών. Εὐθὺς ὡς ἐπείσθη ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ προωρισμένος καὶ ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ σώση τὸν Ἰσραήλ, πρῶτον ἐκρήμνισε τὸν βωμὸν τοῦ Βάαλ, ὅστις ἦτο στημένος εἰς αὐτὸ τὸ κτῆμα τοῦ πατρός του Ἰωάς. Ὁ Γεδεὼν ἔλαβε μεθ᾽ ἑαυτοῦ δέκα ἐκ τῶν δούλων τοῦ πατρός του καὶ ἐν καιρῷ νυκτὸς κατεκρήμνισε τὸν βωμὸν τοῦ Βαάλ, κατέκοψε τὰ δένδρα τοῦ ἄλσους καὶ ἔστησεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο θυσιαστήριον εἰς τὸν Κύριον, ὅπου προσέφερεν ὁλοκαύτωμα. Ἦτο ἀνάγκη νὰ ἀρχίση οὕτω τὸ ἔργον τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ Ἰσραήλ. Ἐν ὅσῳ ὁ Ἰσραὴλ ἐλάτρευε τὰ εἴδωλα καὶ δὲν διέφερε πολὺ ἀπὸ τοὺς περιοίκους λαοὺς πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς, δὲν ἠδύνατο νὰ προσδοκᾷ πραγματικὴν βοήθειαν ἀπὸ τὸν Κύριον. Παράδοξον ὅμως! Παρ᾽ ὅλην τὴν ἀθλιότητα καὶ τὰ παθήματά των οἱ Ἰσραηλῖται δὲν ἤθελον νὰ χωρισθοῦν ἀπὸ τὰ προσφιλῆ των εἴδωλα. Διὰ τοῦτο, ὅταν ἐγνώσθη ἡ πρᾶξις αὕτη τοῦ Γεδεών, ἠγέρθησαν ὡς εἷς ἄνθρωπος ἐναντίον του, καὶ ἐζήτησαν νὰ τὸν θανατώσουν! Ὁ πατήρ του ὅμως τοὺς καθησύχασε μὲ ἓν ἁπλοῦν μὲν ἀλλὰ πειστικὸν ἐπιχείρημα: «Ἐὰν ὁ Βαὰλ ἦναι Θεός, ἂς ἐκδικήση ἑαυτὸν μόνος του!» Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ τούτου ὁ Γεδεὼν ὠνομάσθη Ἰεροβάαλ, τὸ ὁποῖον σημαίνει «Ἂς ἐκδικήση ὁ Βάαλ».

Κατασυντριβὴ τῶν Μαδιανιτῶν. Ἀφοῦ ἀπήλλαξεν ὁ Γεδεὼν τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τὴν λατρείαν τοῦ Βάαλ, ἤρχισε τὸ ἔργον τῆς ἀπελευθερώσεώς των ἀπὸ τοὺς Μαδιανίτας. Ἐκάλεσεν ἄνδρας διὰ τὴν μάχην ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἰδικήν του φυλήν, τὴν φυλὴν Μανασσῆ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλας φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν προσελθόντων ἦτο τριάκοντα δύο χιλιάδες. Οἱ Μαδιανῖται καὶ οἱ Ἀμαληκῖται συνεκέντρωσαν ἑκατὸν τριάκοντα πέντε χιλιάδας. Ἐκ τῶν τριάκοντα δύο χιλιάδων προσελήφθησαν διὰ τὴν πρώτην μάχην μόνον δέκα χιλιάδες, διότι ὁ Γεδεὼν εἶχε διακηρύξει ὅτι πᾶς ὅστις ἐδειλία νὰ ἐπέλθη κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἠδύνατο νὰ ἀποσυρθῇ. Ἀλλὰ καὶ αἱ 10,000 αὐταὶ ἦσαν πολλαί. Ὁ Κύριος ἤθελε νὰ γνωσθῇ ὅτι ἡ νίκη θὰ ἐδίδετο ὄχι εἰς τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν, ἀλλ᾽ εἰς τὴν Θείαν βοήθειαν· διὰ τοῦτο δι᾽ ἑνὸς δοκιμαστικοῦ μέτρου ὁ Γεδεὼν διέκρινε ποῖοι ἦσαν ἀληθῶς χρήσιμοι διὰ μίαν γενναίαν καὶ ἀποφασιστικὴν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Τὸ δοκιμαστήριον τοῦτο ἦτο τὸ ἑξῆς: Ὅταν ἦλθον πλησίον ἑνὸς ὕδατος,

οἱ στρατιῶται ἐξεδύθησαν τὰς πολεμικάς των στολάς, ἀπέθεσαν κατὰ μέρος τὰ ὅπλα των καὶ ἐγονάτισαν διὰ νὰ πίουν ἀναπαυτικῶς καὶ ἀνενοχλήτως· μόνον τριακόσιοι ἔμειναν μὲ τὸν ὁπλισμόν των, ἁπλώσαντες ἁπλῶς τὴν χεῖρά των εἰς τὸ ὕδωρ καὶ μὲ τὸ κοίλωμα τῆς χειρὸς λαβόντες ὀλίγον ἀπὸ τὸ ὕδωρ διὰ νὰ δροσίσουν ἑαυτούς. Τοῦτο ἐδείκνυεν ὅτι αὐτοὶ μόνοι ἦσαν κατάλληλοι διὰ μίαν ἀποφασιστικὴν ἐπίθεσιν, ὅπως τὴν ἐσχεδίαζεν ὁ Γεδεών.

Μὲ τοὺς τριακοσίους τούτους γενναίους ἄνδρας καὶ διὰ μιᾶς ἐπιτυχοῦς στρατηγικῆς μεθόδου ἐπῆλθεν ὁ Γεδεὼν ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐναντίον τῶν Μαδιανιτῶν, τοὺς κατετρόμαξε καὶ τοὺς διεσκόρπισεν. Ἐνῷ δὲ οἱ Μαδιανῖται καὶ οἱ Ἀμαληκῖται ὑπεχώρουν, ἐπετέθεσαν ἐναντίον των καὶ οἱ ἄλλοι Ἰσραηλῖται στρατιῶται, οἵτινες δὲν εἶχον προσληφθῆ εἰς τὴν πρώτην ἐπίθεσιν, ἀλλ' εἶχον μείνει εἰς τὰς σκηνὰς ὡς ἐφεδρεία. Ἔπειτα προσεκλήθησαν καὶ οἱ Ἐφραϊμῖται νὰ ἔλθουν εἰς βοήθειαν, καὶ οὕτως ἡ καταστροφὴ τῶν Μαδιανιτῶν καὶ Ἀμαληκιτῶν συνεπληρώθη.

Ἀρνεῖται νὰ γίνῃ βασιλεύς. Οἱ Ἰσραηλῖται, κατευχαριστημένοι μὲ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Γεδεὼν καὶ μὲ τὴν καταστροφὴν τῶν σκληρῶν ἐχθρῶν των, ἐπρότειναν εἰς αὐτὸν ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ των νὰ γίνῃ βασιλεύς των μὲ κληρονομικὰ δικαιώματα: «Γενοῦ ἄρχων ἐφ' ἡμᾶς καὶ σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ὁ υἱὸς τοῦ υἱοῦ σου, διότι ἔσωσας ἡμᾶς». Ὁ πειρασμὸς ἦτο πολὺ μέγας· πολὺ ὀλίγοι εὑρίσκονται εἰς τὸν κόσμον, οἱ ὁποῖοι θὰ ἄφινον μίαν τοιαύτην εὐκαιρίαν νὰ χαθῇ. Τοὐναντίον, οἱ ἄνθρωποι εἶναι τόσον φιλόδοξοι εἰς παρομοίας περιστάσεις ὥστε οὔτε κἂν περιμένουν νὰ τοὺς προτείνουν ἄλλοι τοιαύτας τιμάς· ἀλλὰ δράττονται τῆς εὐκαιρίας ἀπρόσκλητοι καὶ οἰκειοποιοῦνται τὴν ἐξουσίαν.

Ὁ Γεδεὼν ὅμως ἦτο διαφορετικός. Ἐν πρώτοις, τὰς ἐπιτυχίας του δὲν ἀπέδιδεν εἰς ἑαυτὸν ἀλλ' εἰς τὸν Θεόν· ἐξ ἄλλου δὲν ἤθελε νὰ καταλάβῃ ἓν ἀξίωμα ἐν τῷ Ἰσραήλ, τὸ ὁποῖον ἐφρόνει ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὸν Θεόν. Εἰς τὴν πρότασιν τοῦ νὰ γίνῃ βασιλεύς των ἀπήντησε: «Δὲν θέλω γίνει ἄρχων ἐφ' ὑμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ ὁ υἱός μου θέλει γείνει ἄρχων ἐφ' ὑμᾶς. Ὁ Κύριος θέλει εἶσθαι ἄρχων ἐφ' ὑμᾶς». Ἐξηκολούθησεν ὅμως νὰ ἦναι Κριτὴς αὐτῶν, δηλαδὴ Κυβερνήτης, ὅπως οἱ πρὸ αὐτοῦ Κριταί. Οἱ Μαδιανῖται δὲν ἐτόλμησαν πλέον νὰ ἐνοχλήσουν τὸν Ἰσραὴλ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη· μετὰ τὴν νίκην ὁ Ἰσραὴλ ἀπήλαυσε πλήρη καὶ μακρὰν εἰρήνην.

Ὁ Γεδεὼν ἀπέθανε γέρων καὶ ἐτάφη μὲ τιμάς. Περιέπεσεν ὅμως καὶ αὐτὸς εἰς μερικὰ λάθη, τῶν ὁποίων τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν θλιβερὰ καὶ διὰ τὸν Ἰσραὴλ καὶ διὰ τὴν οἰκογένειάν του. Τὰ σφάλματα ταῦτα, κατὰ τὰ φῶτα καὶ τὰς ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δὲν ἐθεωροῦντο ἁμαρτίαι τότε οὔτε κἂν ὡς λάθη. Πράγματι ὅμως ἦσαν μεγάλα λάθη, τῶν ὁποίων αἱ λυπηραὶ συνέπειαι ἐπηκολούθησαν εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατόν του. Ἓν τοιοῦτο σφάλμα ἦτο ὅτι μὲ τὰ χρυσᾶ ἐνώτια τῶν λαφύρων ἔκαμεν ἓν ἐφόδιο, ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν ἦτο τοῦτο, ὀλίγον κατ' ὀλίγον προσέλαβεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Ἰσραὴλ θείας ἰδιότητας καὶ προσεκυνήθη καὶ ἐτιμήθη ὡς ἀντικείμενον θεῖον. Τὸ ἄλλο σφάλμα τοῦ Γεδεὼν ἦτο ὅτι ἔλαβε πολλὰς γυναῖκας, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπέκτησεν ἑβδομήκοντα υἱούς. Ὅταν δὲ

αὐτὸς ἀπέθανεν, εἷς ἐκ τῶν υἱῶν του, ὁ Ἀβιμέλεχ, υἱὸς μάλιστα παλλακῆς, ἐφόνευσεν ὅλους τοὺς ἀδελφούς του ἐσφετερίσθη τὴν ἐξουσίαν καὶ ἐκυβέρνησεν ἐπὶ τρία ἔτη κακῶς τὸν Ἰσραήλ.

Μαθήματα. 1. Εἰς δυσκόλους ἐθνικὰς περιστάσεις μόνον ἄνθρωποι μὲ τὸ θάρρος, τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὰ ἠθικὰ κεφάλαια τοῦ Γεδεὼν δύνανται νὰ παράσχουν ἀποτελεσματικὴν βοήθειαν εἰς τὸ ἔθνος αὐτῶν.

2. Ἡ πίστις τοῦ Γεδεών, τολμήσαντος μὲ μόνον τριακοσίους ἄνδρας νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον πολυαρίθμου στρατοῦ, εἶναι καταπληκτική. Αὐτὸς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τὸ τοῦ Παύλου: «Ἐὰν ὁ Θεὸς ἦναι μεθ' ἡμῶν, τίς δύναται νὰ ἦναι καθ' ἡμῶν;»

3. Εἰς τὴν περίστασιν τοῦ Γεδεὼν ἔχομεν ἄλλην μίαν ἀπόδειξιν ὅτι ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ τῶν ἀνθρώπων φαίνεται ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ· ἀρκεῖ οἱ ἄνθρωποι νὰ πιστεύουν καὶ νὰ ἐμπιστεύωνται εἰς τὸν Θεὸν μὲ τόσην εἰλικρίνειαν καὶ ἁπλότητα μὲ ὅσην ὁ Γεδεών, δηλ. χωρὶς τὴν ἐλαχίστην ἀμφιβολίαν ἢ ἐπιφύλαξιν.

4. Ὁ Γεδεὼν μᾶς δίδει ἓν μέγα μάθημα ἀφιλοκερδείας, μετριοφροσύνης καὶ συνέσεως. Διότι ἐπέτυχεν ὡς στρατηγὸς εἰς τὴν μάχην, τοῦτο δὲν ἐσήμαινεν ὅτι ἔπρεπε νὰ οἰκειοποιηθῇ δόξαν, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀνῆκεν εἰς τὸν Θεόν. Ἐπειδὴ συμβαίνει νὰ ἤμεθα κατάλληλοι εἰς ἕνα κλάδον δράσεως, τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι εἴμεθα κατάλληλοι εἰς ὅλα.

5. Τὰ λάθη ἔχουν πάντοτε κακὰς συνεπείας καὶ δι' ἐκεῖνον ὅστις πίπτει εἰς αὐτὰ καὶ δι' ἄλλους. Εἶναι ἰδιαιτέρως μέγα ἀτύχημα διὰ μίαν κοινωνίαν ἢ δι' ἓν ἔθνος, ὅταν τὰ λάθη διαπράττωνται ὑπὸ ἀνδρῶν ἐπισήμων πεφορτισμένων μὲ μεγάλας εὐθύνας, χειριζομένων πολιτικὴν ἢ θρησκευτικὴν ἐξουσίαν, καὶ ἀσκούντων ἰσχυρὰν ἐπὶ τοῦ λαοῦ ἐπιρροήν, ὅπως συνέβη εἰς τὴν περίστασιν τοῦ Γεδεών.

Βοστώνη. ***Χ. Γ. Τόκας.***

"ΘΕΛΟΜΕΝ ΝΑ ΙΔΩΜΕΝ ΤΟΝ ΙΗΣΟΥΝ„

«Ἦσαν δέ τινες Ἕλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ. Οὗτοι λοιπὸν ἦλθον πρὸς τὸν Φίλιππον... Καὶ παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες; Κύριε, θέλομεν νὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν». (*Ἰωάν.* ιβ'. 21).

Τί ἀπέγειναν ἆρά γε οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Φίλιππον νὰ τοὺς παρουσιάσῃ εἰς τὸν Ἰησοῦν; Οὔτε ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἰησοῦ, ἡ τόσον ὑποθάλψασα τὴν ἐθνικήν μας φιλοτιμίαν, οὔτε ἄλλο τι σημεῖον τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Εὐαγγελιστοῦ μᾶς βοηθεῖ μετ' ἀκριβείας νὰ μαντεύσωμεν. Ἴσως ἐκπληρωθέντος τοῦ πόθου των προσετέθησαν εἰς τὴν ὁμάδα τῶν μαθητῶν· ἴσως πάλιν ἡ παράκλησίς των νὰ μὴ ἐπήγαζε παρὰ ἀπὸ μίαν ἁπλῆν περιέργειαν, μετὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῆς ὁποίας τίποτε νὰ μὴ ἀπέμεινε, τὸ ὁποῖον νὰ τοὺς συγκρατήσῃ πλησίον τοῦ Διδασκάλου. Ὅ,τι δήποτε ὅμως καὶ ἂν ἀπέγειναν, ἀφῆκαν τὴν παράκλησίν των ὡς ἓν σύμβολον διὰ μέσου τῶν αἰώνων τοῦ πόθου, ὁ ὁποῖος ἐνσυνειδήτως ἢ καὶ ἀσυναισθήτως ἀνέρχεται εἰς πολλῶν τὴν ψυχήν. ***«Θέλομεν***

νὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν». Ὅπως οἱ Ἕλληνες ἐκεῖνοι εἱλκύοντο ἀπὸ μίαν μυστηριώδη ἀλλ᾿ ἀκαταμάχητον δύναμιν πρὸς τὸν ἄγνωστον Χριστόν, οὕτω καὶ σήμερον πολλὰ εἶναι τὰ πλήθη τῶν ἀνθρώπων, τὰ ὁποῖα αἰσθάνονται τὴν ἕλξιν τοῦ ἀγνώστου Χριστοῦ καὶ ἐπαναλαμβάνουν, ἔστω καὶ ἐν ἀγνοίᾳ των, ἔστω καὶ ἀκουσίως τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην εὐχήν.

Πρῶτον, αἱ λέξεις αὗται ἐκφράζουν τὴν ἀπαίτησιν, τὴν ὁποίαν ἀπευθύνουν πρὸς τὸν ἱεροκήρυκα οἱ ἀκροαταί του. Ὁσάκις ἀνέρχεται ὁ ἱεροκῆρυξ εἰς τὸν ἄμβωνα καὶ ἀντικρύζει τὰ πρόσωπα τῶν ἀκροατῶν του, αὐτὴ ἡ φωνὴ φθάνει εἰς τὴν ψυχύν του· **«Θέλομεν νὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ κήρυγμά σου».** Αὐτός εἶναι ἄλλως τε ὁ μοναδικὸς τοῦ κηρύγματος σκοπὸς—νὰ διαγράψῃ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων τὸν Χριστὸν καὶ τὸν σταυρόν Του. Πάντοτε μέν, ἰδίως ὅμως σήμερον, μέγας εἶναι διὰ τὸν κηρύττοντα ὁ πειρασμὸς νὰ λησμονήσῃ τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν καὶ νὰ παραμελήσῃ τὸ ὑψηλὸν τοῦτο καθῆκον. Εἰς πλείστας ὅσας Εὐαγγελικὰς Ἐκκλησίας ὁ ἄμβων παρουσιάζεται σήμερον ὡς λησμονήσας τὸν ἀποκλειστικὸν αὐτοῦ προορισμὸν καὶ ἐπιδίδεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἄλλων ζητημάτων, τὰ ὁποῖα, ὅσον δήποτε καλὰ καὶ ὠφέλιμα, κεῖνται πάντως ἐκτὸς τοῦ προορισμοῦ του. Τὰ πάσης φύσεως κοινωνικὰ ζητήματα, τὰ τόσον φλέγον ἐνδιαφέρον παρουσιάζοντα διὰ τὸν κόσμον ἐν γένει, ἔχουν ἐκπορθήσῃ εἰς πολλὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας καὶ τὸν ἄμβωνα, ἐκτοπίσαντα βαθμηδὸν ἐκεῖθεν τὸν Χριστὸν καὶ τὸν σταυρόν Του.

Ἀπέναντι τῆς τάσεως ταύτης, ἡ ὁποία τόσον ὑπούλως προσπαθεῖ καὶ ἱεροκήρυκα καὶ ἀκροατὰς νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καλὸν εἶναι νὰ ἐνθυμώμεθα τοὺς λόγους τοῦ μεγίστου ἱεροκήρυκος τῶν αἰώνων, τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τοὺς ὁποίους ἀπηύθυνε πρὸς τὰ ἐν Κορίνθῳ πνευματικά του τέκνα. Ἡ Κόρινθος, ὅταν τὴν ἐπεσκέφθη ὁ Παῦλος, ἦτο ἡ πλουσιωτέρα πόλις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἕν τῶν σπουδαιοτέρων πνευματικῶν κέντρων τοῦ κόσμου. Ἐκεῖ ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξις εἶχον ἐγγίσῃ τὸ ζενίθ. Τὰ διάφορα φιλοσοφικὰ συστήματα διεσταυροῦντο πρὸς ἄλληλα, εἰσχωροῦντα καὶ διαποτίζοντα αὐτὰ τὰ κατώτατα λαϊκὰ στρώματα. Ἀπέναντι ἑνὸς τοιούτου ἀνεπτυγμένου ἀκροατηρίου, θὰ ἦτο πολὺ φυσικὸν δι᾿ οἱονδήποτε ἱεροκήρυκα νὰ θελήσῃ νὰ ἀναμίξῃ εἰς τὸ κήρυγμά του μερικὰ φιλοσοφικὰ ἢ κοινωνιολογικὰ στοιχεῖα, οὕτως ὥστε νὰ συναντηθῇ μὲ τοὺς ἀκροατάς του ἐπὶ ἐπιπέδου οἰκείου δι᾿ αὐτοὺς καὶ γνωρίμου, βαθμηδὸν δὲ καὶ κατ᾿ ὀλίγον νὰ φέρῃ καὶ τὸν Χριστὸν εἰς τὸ κήρυγμά του.

Δὲν ἐσκέφθη ὅμως οὔτε ἐκήρυξε κατ᾿ αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ Ἀπ. Παῦλος. Εἰς τὴν Α΄. πρὸς Κορινθίους ἐπιστολήν του γράφει: «Ἀπεφάσισα νὰ μὴ ἐξεύρω μεταξύ σας ἄλλο τι, εἰμὴ Ἰησοῦν Χριστόν, **καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον».** Πόσην ὀπισθοδρομικότητα ἀνέδωσαν οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Παύλου, καὶ ὁποίαν παραφωνίαν προεκάλεσαν εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον περιβάλλον τῆς Κορίνθου! Τόσα προβλήματα κοινωνικὰ ἀναμένοντα τὴν λύσιν, τόσα ζητήματα φιλοσοφικὰ προκαλοῦντα τὴν ἔρευναν, τόσαι ἀντικρουόμεναι ἰδέαι ἀπασχολοῦσαι τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐν τῷ μέσῳ ὅλων αὐτῶν ὁ Παῦλος διακηρύττει ὅτι ὄχι μόνον

δὲν γνωρίζει, ἀλλ' οὔτε θέλει νὰ γνωρίζῃ ἢ νὰ ἐνδιαφερθῇ ἢ νὰ παραχωρήσῃ τὴν παραμικροτέραν θέσιν εἰς τὸ κήρυγμά του εἰς ἄλλο τι εἰμὴ εἰς τὸν ἐσταυρωμένον Χριστόν. Καὶ γνωρίζομεν πόσον ἡ σταθερά, ἡ ἀποκλειστική, ἡ ὀπισθοδρομική, ὅπως ἴσως θὰ τὴν ὠνόμαζόν τινες, προσήλωσις αὕτη τοῦ Παύλου εἰς τὸ μοναδικόν του θέμα συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ἔργου του.

Εἷς πιστὸς ὑπηρέτης τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ Hugh Thomson Kerr, ὡς ἑξῆς ὁρίζει τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἱεροκήρυκος: «Δὲν ἀπεστάλημεν διὰ νὰ κηρύξωμεν κοινωνιολογίαν, ἀλλὰ σωτηρίαν· ὄχι οἰκονομικὰς ἐπιστήμας, ἀλλ' εὐαγγέλιον· ὄχι ἀναμόρφωσιν τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἱλασμόν· ὄχι νέαν κοινωνικὴν διαρρύθμισιν, ἀλλὰ νέαν γέννησιν· ὄχι νέαν ὀργάνωσιν, ἀλλὰ νέαν κτίσιν· ὄχι πολιτισμόν, ἀλλὰ τὸν Χριστόν. Ἀπεστάλημεν διὰ νὰ εἴμεθα ὄχι διπλωμάται, ἀλλὰ πρέσβεις Χριστοῦ».

Πόσον τρομερὰν εὐθύνην γεννᾷ διὰ τὸν κηρύττοντα ἡ ὑποχρέωσίς του, ὅπως διαρκῶς παρουσιάζῃ πρὸ τῶν ἀκροατῶν του τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, μᾶς ἀποκαλύπτουν οἱ λόγοι τοῦ Ἀποστόλου Παύλαυ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου κατὰ τὴν τελευταίαν μετ' αὐτῶν ἐν Μιλήτῳ συνάντησίν του. Ἀφοῦ ἐν πλάτει ἐξέθηκε πρὸς αὐτοὺς τὴν μεταξὺ αὐτῶν πολιτείαν του καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐξεπλήρωσε τὰ πρὸς αὐτοὺς καθήκοντά του, προσέθεσεν: «Ὅθεν μαρτύρομαι πρὸς ὑμᾶς ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι ἐγὼ εἶμαι ***καθαρὸς ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων***». Τὸ αἷμα τῶν ἀκροατῶν θὰ βαρύνῃ ἀφεύκτως μίαν ἡμέραν ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ ἱεροκήρυκος, ὁ ὁποῖος θὰ ἐφαίνετο ἐπιλήσμων τοῦ μοναδικοῦ πρὸς αὐτοὺς καθήκοντός του. ***«Ὅστις κρατεῖ σῖτον θέλει εἶσθαι δημοκατάρατος»***. Ὁ σῖτος ὁ πνευματικὸς εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ἔργον μοναδικὸν τοῦ οἰκονόμου τοῦ Θεοῦ εἶναι νὰ ἀνοίγῃ τὰς ἀποθήκας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ νὰ προσφέρῃ ἐκεῖθεν τὸν πνευματικον σῖτον εἰς τὸν πεινῶντα λαόν.

Τὰς λέξεις ταύτας, δεύτερον, τὰς ἀπευθύνει ὁ κόσμος πρὸς τοὺς Χριστιανούς. «***Θέλομεν νὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν εἰς τὴν ζωήν σας.*** Εἰς τὴν συμπεριφοράν σας νὰ ἴδωμεν τὴν εἰκόνα Του· εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς ζωῆς σας νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὸν χαρακτῆρά του· εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ εὕρωμεν τὸν Διδάσκαλον». Θέλει ὁ κόσμος νὰ ἴδῃ τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ Τὸν θέλει ὄχι ὡς θεωρίαν. Τὸν θέλει μὲ σάρκα καὶ ὀστᾶ. Τὸν θέλει ἐνσαρκούμενον εἰς τὴν ζωὴν τῶν μαθητῶν Του, Τὸν θέλει ἀποδεικνύοντα ἐμπράκτως τὴν δύναμίν Του κατὰ τὴν ὥραν τῶν πειρασμῶν. Καὶ ἐπειδὴ σπανίως δυστυχῶς Τὸν βλέπει ***κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον,*** καταλήγει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι εἰμὴ εἷς θρῦλος, μία θεωρία τελείως ἀπροσάρμοστος εἰς τὰς συνθήκας καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς σημερινῆς ζωῆς. Ποῦ θὰ εὕρῃ ὁ κόσμος τὸν Χριστόν; Ὅπως τότε, οὕτω καὶ σήμερον, ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς μαθητάς Του. Καὶ εἴτε ὡς παράκλησιν ἀγωνιώσης ψυχῆς, εἴτε ὡς πρόκλησιν ἀπίστου διανοίας, αὐτὰς τὰς λέξεις ἀπευθύνει πρὸς αὐτούς: «Θέλομεν νὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν. Ἂν ὑπάρχῃ πράγματι, ἂν δὲν εἶναι κατασκεύασμα τῆς θρησκολήπτου φαντασίας σας, δείξατέ Τον εἰς ἡμᾶς, ὁδηγήσατέ μας πρὸς Αὐτόν, ἀφήσατέ μας νὰ

Τὸν ψηλαφήσωμεν, δώσατέ μας ***τὴν ζωήν σας*** ὡς τὴν μεγίστην δυνατὴν ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεώς Του. Ὅσα ἠκούσαμεν περὶ Αὐτοῦ μᾶς ἀρκοῦν· τώρα θέλομεν ***νὰ τὸν ἴδωμεν***».

Τελευταῖον, οἱ λόγοι οὗτοι ἐκφράζουν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν σχέσει μὲ τὴν Ἐκκλησίαν. Ὡς Χριστιανοὶ ἐπιθυμοῦμεν ***νὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας.*** Νὰ αἰσθανθῶμεν μεταξύ μας τὴν ἐκδήλωσιν τῆς δυνάμεώς Του. Νὰ ὑποστῶμεν τὴν ἐπίδρασιν τῆς παρουσίας Του. Αὐτὴν ἄλλως τε τὴν ἐπιθυμίαν ἐκφράζει ἡ ἀνὰ πᾶσαν συνάθροισιν ἐπαναλαμβανομένη εὐχὴ ὅπως εὐλογήσῃ ὁ Θεὸς τὴν συνάθροισιν ταύτην μὲ τὴν παρουσίαν Του, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπόσχεσίν Του. Ἆρά γε δὲν ἀπαντᾷ ὁ Θεὸς εἰς τὴν προσευχὴν ταύτην; Δὲν ἔρχεται ἆρά γε εἰς τὰς συναθροίσεις μας; Ἐὰν ὅμως ἔρχεται, διατὶ δὲν τὸν βλέπομεν; Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἔρχεται, ἡμεῖς ὅμως κρατοῦμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς κλειστούς. Καὶ οἱ ὀφθαλμοί, διὰ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν, εἶναι ἡ ***πίστις*** καὶ ἡ ***ὑπακοή.*** Ἔλλειψις πίστεως καὶ ἀπείθεια εἰς τὸ θέλημά Του εἶναι τὰ δύο πράγματα, τὰ ὁποῖα ἐκδιώκουν τὸν Ἰησοῦν· ἀλλὰ δὲν ἀνοίγομεν πρὸς Αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμούς μας. Θέλομεν νὰ Τὸν ἴδωμεν, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ τὸν δεχθῶμεν. Τὸν προσκαλοῦμεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας, ἀλλὰ προηγουμένως μὲ τὰς ἀδυναμίας μας καὶ τὴν ἀπείθειάν μας καὶ τὸν ἐγωϊσμόν μας καὶ τὴν ἔλλειψιν ἐπαρκοῦς εἰς Αὐτὸν ἀφιερώσεως κλείομεν τὴν θύραν της καὶ Τοῦ ἀποκλείομεν τὴν εἴσοδον. Παραπονούμεθα διὰ τὸ ταπεινὸν ἐπίπεδον τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς, λησμονοῦμεν ὅμως ὅτι τῆς καταστάσεως ταύτης τὰ αἴτια πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ζωὴν ἑνὸς ἑκάστου ἐκ τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν Ἐκκλησίαν μελῶν.

Ἦτο παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ διεδόθη εἴς τινα πόλιν ὅτι τὴν ἑσπέραν θὰ ἤρχετο ὁ Ἰησοῦς Χιστὸς καὶ θὰ κατέλυεν εἰς μίαν τῶν οἰκιῶν τῆς πόλεως ἐκείνης. Μὲ μεγάλην δραστηριότητα ἐπεδόθησαν ἀμέσως ὅλαι αἱ οἰκοδέσποιναι εἰς τὴν προετοιμασίαν τῶν οἰκιῶν των, μὲ τὴν ἰδιαιτέραν ἑκάστη ἐλπίδα ὅτι εἰς αὐτὴν θὰ ἐδίδετο τὸ μέγα προνόμιον νὰ φιλοξενήσῃ τὸν Σωτῆρα. Μία ἐξ αὐτῶν, εὐσεβὴς Χριστιανὴ καὶ μέλος τῆς Ἐκκλησίας, μὲ ὅλως ἰδιαίτερον ζῆλον ἀνέλαβε τὴν προετοιμασίαν τοῦ οἴκου της, μὴ διακόπτουσα αὐτὴν εἰμὴ μόνον διὰ νὰ ἀναπέμπῃ νοερὰς προσευχάς, ζητοῦσα ὅπως τιμήσῃ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μὲ τὴν ἐπίσκεψίν Του. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἔκρουσε τὴν θύραν της μία πτωχὴ ἀδελφή, τὴν ὁποίαν συνείθιζεν ἡ οἰκοδέσποινα νὰ βοηθῇ, καὶ ἐζήτησε τὴν βοήθειάν της διὰ τὸ γεῦμα τῶν Χριστουγέννων. —«Ἄχ, καϋμένη! αὐτὴν τὴν ὥραν ποῦ ἦλθες μοῦ εἶναι ἀδύνατον νὰ σὲ βοηθήσω! Βλέπεις ὅτι προετοιμάζομαι νὰ ὑποδεχθῶ τὸν Σωτῆρα καὶ δὲν μπορῶ νὰ χάσω οὔτε στιγμήν. Πέρασε, σὲ παρακαλῶ, καμμίαν ἄλλην ὥραν!» Πρὸς τὸ ἑσπέρας καὶ ἡ τελευταία λεπτομέρεια συνεπληρώθη, ὅλη ἡ οἰκία ἔλαμπεν ἀπὸ τὴν καθαριότητα καὶ κατάκοπος ἡ οἰκοδέσποινα κατέπεσεν εἰς ἓν κάθισμα καὶ χωρὶς νὰ ἀντιληφθῇ ἀπεκοιμήθη. Αἴφνης ἐνώπιόν της παρουσιάσθη ὁ Χριστός. Ἐσηκώθη ἀμέσως διὰ νὰ Τὸν ὑποδεχθῇ, Ἐκεῖνος ὅμως τὴν ἠμπόδισεν. «Ὄχι, τῆς εἶπε, δὲν θὰ καταλύσω σπίτί σου, διότι ἦλθα πρὸ ὀλίγου καὶ μὲ ἐξεδίωξες.» Κατάπληκτος

ἡ δυστυχὴς γυνὴ καὶ μόλις συγκρατοῦσα τὰ δάκρυά της, «Πότε, Χριστέ μου, σὲ ἐξεδίωξα; Ἐγὼ ἀπὸ τὸ πρωῒ ἑτοιμάζω τὸ σπίτι μου ἀκριβῶς διὰ νὰ σὲ ὑποδεχθῶ!» «Ὅταν ἦλθεν ἡ πτωχὴ ἐκείνη γυναῖκα διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειάν σου διὰ τὸ Χριστουγεννιάτικο τραπέζι τῶν παιδιῶν της, ὑπὸ τὰ ῥάκη της ἤμην ἐγώ, καὶ εἶχα ἔλθῃ διὰ νὰ καταλύσω ἐδῶ. Σὺ δὲν εἶχες καιρὸν διὰ νὰ Τὴν βοηθήσῃς, καὶ ἐγὼ δὲν ἔχω θέσιν εἰς τὸ σπίτι σου. Διότι ὅ,τι ἐπράξατε εἰς ἕνα τῶν μαθητῶν μου τούτων τῶν ἐλαχίστων, εἰς ἐμὲ ἐπράξατε.» Καὶ μὲ τὰς λέξεις αὐτὰς ὁ Χριστὸς ἐξηφανίσθη. Μόλις συγκρατοῦσα τοὺς λυγμούς της ἡ οἰκοδέσποινα ἐξύπνησε καὶ εἶδεν ὅτι ἦτο ὄνειρον. Ὄνειρον, τὸ ὁποῖον ὅμως πολλὰ τὴν ἐδίδαξε. Θέλομεν νὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν, καὶ ὅμως ὅταν κρούσῃ τὴν θύραν μας ὑπὸ τὴν μορφὴν ἑνὸς ἰδιαιτέρου καθήκοντος, ἢ μιᾶς ἰδιαιτέρας εὐκαιρίας ὅπως κενώσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς πρὸς χάριν Του, Τοῦ ἀπαγορεύομεν τὴν εἴσοδον.

Αἱ λέξεις αὗται ἐπαναλαμβάνονται εἰς ἕνα ἕκαστον ἡμῶν. «***Θέλομεν νὰ ἴδωμεν τὸν Ἰησοῦν.***» Εἶναι ἡ πρόκλησις, τὴν ὁποίαν μᾶς ἀπευθύνει ὁ κόσμος· εἶναι ἡ εὐχή, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς αὐτοὶ ἀναπέμπομεν πρὸς τὸν Θεόν. Εἴθε Ἐκεῖνος νὰ καταστήσῃ τὰς λέξεις ταύτας πραγματικότητα εὐλογητὴν εἰς τὴν ζωήν μας!

Γ. Α. Χατζηαντωνίου.

Ο ΚΑΝΩΝ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΓΡΑΦΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Ἡ ἄγραφος Παράδοσις τῶν Ἰουδαίων.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἰσχυρίζονται ὅτι, ἐκτὸς τοῦ Δεκαλόγου, ὅστις ἦτο κεχαραγμένος ἐπὶ λιθίνων πλακῶν, καὶ τῶν ἄλλων διατάξεων, ἃς παρέδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ αἵτινες κατεγράφησαν ὑπ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Νόμου, ὁ Θεὸς μετέδωκεν εἰς αὐτὸν καὶ ἕτερον Νόμον, ἐπεξηγηματικὸν τοῦ πρώτου, καὶ διέταξεν αὐτὸν νὰ μὴ τὸν καταγράψῃ ἀλλὰ νὰ τὸν παραδώσῃ προφορικῶς εἰς τὸν λαὸν Ἰσραήλ, ἵνα χρησιμεύσῃ ἐσαεὶ ὡς ἱερὰ Παράδοσις.

Ἡ ἀφήγησις τοῦ τρόπου, καθ᾽ ὃν παρελήφθη καὶ μετεβιβάσθη ὁ ἄγραφος οὗτος Νόμος, εὑρίσκεται εἰς τὸ Ταλμούδ, ὅπου ἐκτίθεται ὅτι ὁ Μωϋσῆς, εὑρισκόμενος ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ, καθ᾽ ὅλην μὲν τὴν ἡμέραν κατεγίνετο εἰς τὴν καταγραφὴν τοῦ γραπτοῦ Νόμου, τὴν δὲ νύκτα παρελάμβανε παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν προφορικὸν Νόμον.

Περαιτέρω ἱστορεῖται ἐν τῷ Ταλμοὺδ ὅτι, ὅτε κατέβη ὁ Μωϋσῆς ἀπὸ τοῦ ὄρους, πρῶτον ἐκάλεσε τὸν Ἀαρὼν εἰς τὴν σκηνήν του καὶ ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτὸν ὁλόκληρον τὸν προφορικὸν Νόμον. Μεθ᾽ ὃ καθίσας τὸν Ἀαρὼν ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, ἐκάλεσε τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἀαρὼν καὶ ἐπανέλαβε πρὸς αὐτοὺς τὸν προφορικὸν Νόμον καὶ ἐκάθισεν αὐτοὺς ἑκατέρωθεν ἑαυτοῦ καὶ τοῦ Ἀαρών. Ἔπειτα εἰσῆλθον οἱ 70 πρεσβύτεροι καὶ ἔλαβον τὴν αὐτὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ προφορικοῦ Νόμου· τέλος δέ, ὁ Νόμος οὗτος ἀνεκοινώθη εἰς ὁλόκληρον τὸν λαὸν Ἰσραήλ. Μετὰ τοῦτο ὁ μὲν Μωϋσῆς ἀπεχώρησε, καὶ ὁ Ἀαρών, ὅστις εἶχεν ἤδη ἀκούσει

τὸν προφορικὸν Νόμον τετράκις ἐπαναλαμβανόμενον ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως, ἐπανέλαβεν αὐτὸν ἐνώπιον ὅλου τοῦ λαοῦ· ἔπειτα κατὰ σειρὰν οἱ υἱοί του καὶ οἱ 70 πρεσβύτεροι ἔπραξαν ἕκαστος τὸ αὐτό· ἐν τέλει δὲ ὁ λαὸς ἐπανέλαβε τὸν προφορικὸν Νόμον, ἕκαστος Ἰσραηλίτης πρὸς τὸν παρακαθήμενόν του, καὶ οὕτω μετεδόθη καὶ καθιερώθη ὁ προφορικὸς Νόμος.

Ἀλλὰ καὶ ἡ περαιτέρω μετάδοσις τῆς προφορικῆς ταύτης παραδόσεως ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ἐγένετο κατὰ τρόπον ἐξ ἴσου ἰδιόρρυθμον. Οἱ Ραββῖνοι λέγουν ὅτι μετὰ παρέλευσιν 40 ἐτῶν, ὁ Μωϋσῆς, συγκαλέσας τὸν λαὸν Ἰσραήλ, τοῖς ἀνεκοίνωσεν ὅτι τὸ τέλος του ἦτο ἤδη ἐγγὺς καὶ προσεκάλεσε πάντας, ὅσοι εἶχον λησμονήσει τὸν προφορικὸν Νόμον, νὰ προσέλθουν εἰς αὐτόν, ἵνα τὸν ἀκούσουν ἀκόμη μίαν φοράν Καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ ἑνδεκάτου μηνὸς μέχρι τῆς ἕκτης τοῦ δωδεκάτου μηνὸς ὁ Μωϋσῆς ἀπησχολήθη εἰς τὴν τοιαύτην ἐπανάληψιν τοῦ προφορικοῦ Νόμου.

Ἐπιπροσθέτως, παρέδωκε τὸν Νόμον τοῦτον ἰδιαιτέρως εἰς τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ, ὅστις μετέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν διάδοχόν του καὶ οὕτω κατὰ σειρὰν ἔλαβον καὶ μετεβίβασαν τὸν προφορικὸν Νόμον ὁ Φινεές, ὁ Ἠλί, ὁ Σαμουήλ, ὁ Δαβίδ, ὁ Ἀχιά, ὁ Ἠλίας, ὁ Ἐλισσαιέ, ὁ Ζαχαρίας, ὁ Ὠσηέ, ὁ Ἀμώς, ὁ Ἰωήλ, ὁ Ναούμ, ὁ Ἀββακούμ, ὁ Σοφονίας, ὁ Ἱερεμίας, ὁ Βαρούχ, ὁ Ἔσδρας, ὁ Ἰαδδουά, ὁ Ἀντίγονος, ὁ Ἰωσήφ, υἱὸς Ἰωάννου, ὁ Ἀριστόβουλος, ὁ Ἰούδας, ὁ Συμεών, ὁ Σεμαΐας, ὁ Χιλλέλ, ὁ Συμεών, (ὅστις ἔλαβε τὸν νήπιον Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὰς ἀγκάλας του ἐν τῷ ναῷ), ὁ Γαμαλιήλ, ὁ υἱὸς τοῦ Συμεὼν καὶ τέλος ὁ Ἰούδας Χακκοδώς, ὅστις καὶ κατέγραψε τὴν προφορικὴν ταύτην Παράδοσιν.

Εἰ· ἐπίμετρον, διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἀνόθευτος μετάδοσις τοῦ προφορικοῦ τούτου Νόμου, λέγουν οἱ Ραββῖνοι, μετεδόθη καὶ δι' ἀδιακόπου διαδοχῆς ὑπὸ τοῦ ἑκάστοτε ἀρχιερέως εἰς τὸν διάδοχόν του, ἀνεξαρτήτως τῆς ὡς ἄνω μεταδόσεως διὰ τῶν κριτῶν καὶ προφητῶν.

Ὁ Ἰούδας Χακκοδὼς ἦτο προϊστάμενος τῆς ἐν Τιβεριάδι Ἀκαδημίας καὶ ἔχαιρε τεραστίαν ὑπόληψιν εἰς τὸ Ιουδαϊκὸν ἔθνος, καλούμενος «ὁ ἅγιος Χακκοδώς». Ἤκμασε κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα μ. Χρ. Κατέγραψε δὲ τὸν προφορικὸν Νόμον εἰς 63 φυλλάδια, ἅτινα ἀπαρτίζουν τὴν περίφημον ***Μισνὰ*** τῶν Ἰουδαίων. Εἰς τὴν Μισνὰ προσέθεσαν οἱ τότε Ἰουδαῖοι θεολόγοι τὰ σχόλιά των καὶ οὕτως ἀπετελέσθη τὸ ***Ταλμούδ.*** Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἔργον τοῦ σχολιασμοῦ τῆς Μισνὰ ἐγένετο ὄχι μόνον ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἐν Βαβυλωνίᾳ Ἰουδαίων θεολόγων, δύο Ταλμοὺδ ἐσχηματίσθησαν—τὸ ***Ἱεροσολυμιτικὸν*** καὶ τὸ ***Βαβυλωνικὸν Ταλμούδ,*** τὰ ὁποῖα ἔχουσι μὲν τὸ αὐτὸ κείμενον τῆς Μισνά, ἀλλὰ διαφέρουν πολὺ ἀπ' ἀλλήλων εἰς τὰ σχόλια. Διαφέρουν δὲ καὶ κατὰ τὸν ὄγκον· διότι τὸ μὲν Ἱεροσολυμιτικὸν ἔχει ἐκτυπωθῇ εἰς ἕνα τόμον (σχήματος μεγάλου folio), τὸ δὲ Βαβυλωνικὸν ἀποτελεῖ δώδεκα τοιούτους τόμους! Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἔχουν εἰς μεγαλειτέραν ἐκτίμησιν τὸ Βαβυλωνικὸν Ταλμούδ, ὅπερ περιέχει ὁλόκληρον τὴν θεολογικὴν σοφίαν τοῦ ἔθνους των ἀπὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐντεῦθεν.

Εἰς τὸ Ταλμούδ, μάλιστα, οἱ Ἰουδαῖοι ἀποδίδουν ἴσην, ἂν μὴ περισσοτέραν,

ἀξιοπιστίαν ἢ εἰς τὴν Π. Διαθήκην. Εἷς ἐκ τῶν ἐξεχόντων Ραββίνων ἀπεφάνθη ὅτι «ὁ προφορικὸς Νόμος εἶναι ἡ βάσις, τὸ θεμέλιον, ἐφ᾽ οὗ στηρίζεται ὁ γραπτὸς Νόμος. καὶ μάλιστα ὁ γραπτὸς δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ, εἰμὴ διὰ τοῦ προφορικοῦ». Εἰς τὸ Ταλμοὺδ εἶναι γεγραμμένον: «Τὸ νὰ ἐπιδοθῇ τις εἰς τὴν μελέτην τῆς Γραφῆς (ἐννοεῖ τὴν Π. Διαθήκην), εἶναι ἀξιόμισθον· ἐκεῖνος ὅμως ὅστις μελετᾷ τὴν Μισνά, ἔχει μεγαλειτέραν ἀξιομισθίαν, ὁ δὲ μελετῶν τὴν Γεμάρα (τὰ σχόλια) ἔχει τὴν ὑψίστην ἀξιομισθίαν». Καὶ ἀλλαχοῦ: «Ὁ μελετῶν τὴν Γραφὴν καὶ μόνον αὐτὴν χάνει τὸν καιρόν του». «Τὸ ἁμαρτάνειν κατὰ τῶν λόγων τῶν Γραμματέων εἶναι ἀπείρως χειρότερον τοῦ ἁμαρτάνειν κατὰ τῶν λόγων τοῦ Νόμου». «Τὸ κείμενον τῶν Γραφῶν εἶναι ὡς ὕδωρ, ἡ Μισνὰ εἶναι ὡς οἶνος».

Οἱ Ἰουδαῖοι τῆς σήμερον ρυθμίζουν τὴν θρησκευτικήν των ζωὴν συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἰδέας. Οἱ θεολόγοι αὐτῶν δαπανοῦν ὁλόκληρον τὸν καιρόν των ἐγκύπτοντες ἐπὶ τοῦ Ταλμούδ, καὶ ἐκεῖνος ἐξ αὐτῶν, ὅστις γνωρίζει καλλίτερον τὸν κυκεῶνα τοῦτον τῶν μύθων καὶ θεωριῶν, θεωρεῖται ὡς ὁ σοφώτατος. Ὡς δ᾽ ἐκ τῆς προσκολλήσεως τῶν Ἰουδαίων εἰς τὸ Ταλμούδ, εἶναι σχεδὸν ματαιοπονία τὸ νὰ συζητῇ κανεὶς μὲ αὐτοὺς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἱερῶν Γραφῶν τῆς Π. Διαθήκης.

Εἶναι λοιπὸν σπουδαιότατον νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ὁλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο τοῦ «προφορικοῦ Νόμου» εἶναι ἐκτισμένον ἐπὶ τῆς ἄμμου καὶ ὅτι οὐδὲν ὑπάρχει τεκμήριον ὅτι τοιοῦτος νόμος ἐδόθη ποτὲ εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐν Σινά. Μὲ τοὺς Ἰουδαίους εἴμεθα σύμφωνοι ὡς πρὸς τὸν γραπτὸν Νόμον (τὸν ἠθικόν, τὸν ἱεροτελεστικὸν καὶ τὸν πολιτικόν), ὃν ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ Θεός Οὔτε ἀρνούμεθα ὅτι ἐνδέχεται ὁ Μωϋσῆς νὰ ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐν Σινὰ καὶ ἐξηγήσεις τινὰς τοῦ γραπτοῦ Νόμου. Ἀλλ᾽ ὑποστηρίζομεν ὅτι αἱ ἐξηγήσεις αὗται δὲν ἀπετέλουν ***χωριστὸν νόμον***—ὅτι αἱ ἐξηγήσεις ἐκεῖναι δὲν ἐδόθησαν μὲ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς καταγραφῆς των — καὶ ὅτι δὲν ἦσαν τὸ αὐτὸ μὲ τὸν «προφορικὸν νόμον», τὸν ὁποῖον ἔχουν σήμερον οἱ Ἰουδαῖοι εἰς τὸ Ταλμούδ. Καὶ εἰς ὑποστήριξιν τῶν θεμάτων τούτων ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν μας ἐπὶ τῶν ἑξῆς:

1. Εἰς τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Π. καὶ τῆς Κ. Διαθήκης δὲν ὑπάρχει ἡ ἐλαχίστη μνεία ἢ ὑπαινιγμὸς περὶ τῆς ὑπάρξεως κἂν τοιούτου «προφορικοῦ νόμου», πολὺ δὲ ὀλιγώτερον περὶ τῆς δῆθεν παραδόσεώς του εἰς τὸ ὄρος Σινὰ καὶ τῆς μεταβιβάσεώς του εἰς τὰς γενεᾶς τοῦ Ἰσραὴλ καθ᾽ ὃν τρόπον ἰσχυρίζονται οἱ Ἰουδαῖοι. Καὶ ἐρωτᾶται: Εἶναι πιθανὸν ἢ πιστευτὸν ὅτι, ἐὰν ὑπῆρχε τοιοῦτος προφορικὸς νόμος, δὲν θὰ ἐγίνετο μνεία αὐτοῦ εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἀφοῦ κατὰ τοὺς Ἰουδαίους, αὐτὸς ἀπετέλει τὴν βάσιν καὶ τὴν κλεῖδα τοῦ γραπτοῦ Νόμου, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ γραπτὸς Νόμος ἦτο ἄχρηστος καὶ ἀκατανόητος; Πᾶς ἄνθρωπος, λογικῶς σκεπτόμενος, θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ σιωπὴ αὕτη τῶν ἱερῶν Γραφῶν ἀποτελεῖ ἰσχυρὰν ἔνδειξιν ὅτι τοιοῦτος νόμος οὐδέποτε ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην αἰσθανόμενος ὁ διαπρέπης Ἰουδαῖος θεολόγος τοῦ 12ου αἰῶνος μ. Χρ. ***Μαϊμωνίδης*** ἰσχυρίζεται ὅτι τοιαύτη μνεία τοῦ προφορικοῦ νόμου εὑρίσκεται εἰς τὸ χωρίον Ἐξόδ. κδ΄. 12, «θέλω σοὶ δώσει τὰς πλάκας τὰς λιθίνας καὶ τὸν νόμον». Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅμως οὗτος τοῦ Μαϊμωνίδου καταρ-

ρίπτεται ὑπὸ τῶν λέξεων, αἵτινες εὐθὺς ἐπακολουθοῦν εἰς τὸ χωρίον τοῦτο: «καὶ τὰς ἐντολάς, τὰς ὁποίας ***ἔγραψα***, διὰ νὰ διδάσκῃς αὐτούς». Ἐξ οὗ γίνεται δῆλον ὅτι αἱ ***πλάκες***, ὁ ***νόμος*** καὶ αἱ ***ἐντολαὶ*** ἦσαν ὅλαι γραπταί.

2. Γνωρίζομεν ὅτι ἐπὶ βασιλέως Ἰωσίου ὁ γραπτὸς Νόμος, ὅστις εἶχεν ἐξαφανισθῆ, ἀνευρέθη καὶ πάλιν, καὶ ἡ ἀνεύρεσίς του ἐνεποίησε βαθυτάτην αἴσθησιν εἰς τὸν εὐσεβῆ ἐκεῖνον βασιλέα καὶ ὅλον τὸ Ἰσραηλιτικὸν ἔθνος, διότι πάντες ἐφωράθησαν ἀγνοοῦντες καὶ μὴ ἀκολουθοῦντες τὸν νόμον τοῦ Κυρίου. Ἐὰν ὑπῆρχεν ὁ «προφορικὸς νόμος», ἦτο δυνατὸν νὰ καταντήσῃ ὁ Ἰσραὴλ εἰς τοιαύτην ἄγνοιαν; Ἐὰν πάλιν εἶχε χαθῆ καὶ ὁ προφαρικὸς νόμος μετὰ τοῦ γραπτοῦ, πῶς ἐσυνεχίσθη κατόπιν ἡ μετάδοσίς του ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν; Καὶ ἐὰν ἐσυνεχίσθη, πῶς δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ τις ὅτι ἦτο ὁ ἀνόθευτος νόμος, ὃν δῆθεν ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸν Μωϋσῆν;

3. Οἱ Ἰουδαῖοι ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ καταγραφὴ τοῦ προφορικοῦ νόμου ἀπηγορεύθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ ποῦ στηρίζονται διὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον; Δὲν ὑπάρχει ἡ παραμικρὰ ἀπόδειξις ἢ ἔνδειξις κἂν μιᾶς τιαύτης ἀπαγορεύσεως, εἰμὴ εἰς τὸ Ταλδούδ.

4. Ἀπεναντίας αἱ Ἱεραὶ Γραφαὶ βεβαιοῦν ὅτι πᾶν ὅ,τι παρέλαβεν ὁ Μωϋσῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ, διετάχθη νὰ καταγραφῇ. Ἔξοδ. κδ΄. 4: «Καὶ ἔγραψεν ὁ Μωϋσῆς ***πάντας*** τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου». Ἔξοδ. κδ΄ 27: Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς τὸν Μωϋσῆν, Γράψον εἰς σεαυτὸν τοὺς λόγους τούτους· διότι κατὰ τοὺς λόγους τούτους ἔκαμον διαθήκην μετὰ σοῦ καὶ τοῦ Ἰσραήλ». Διέταξε δὲ ὁ Μωϋσῆς νὰ ἀναγινώσκεται ὁ Νόμος κατὰ ἑπταετίαν δημοσίᾳ εἰς ἐπήκοον παντὸς τοῦ λαοῦ (Δευτ. λα΄. 9, 24). Εἶναι λογικὸν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι, ἐνῷ ἐδόθησαν τοιαῦται ὁδηγίαι διὰ τὴν διηνεκῆ ἐξαγγελίαν τοῦ γραπτοῦ Νόμου, δὲν θὰ ἀνεφέροντο παρόμοιαι καὶ μάλιστα πολὺ αὐστηρότεραι ὁδηγίαι περὶ τοῦ προφορικοῦ νόμου ὅστις, καθὸ προφορικός, εἶχε πολὺ μεγαλειτέραν ἀνάγκην ἐπαναλήψεως, ἵνα μὴ λησμονηθῇ ἢ νοθευθῇ.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἄχαζ, οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς μᾶς λέγουν ὅτι ὁ Κύριος «διεμαρτυρήθη κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ Ἰούδα, λέγων, Ἐπιστρέψατε ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν τῶν πονηρῶν κοὶ φυλάττετε τὰς ἐντολάς μου, τὰ διατάγματα, κατὰ πάντα τὸν νόμον, τὸ ὁποῖον προσέταξα εἰς τοὺς πατέρας σας καὶ τὸν ὁποῖον ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς διὰ τῶν δούλων μου τῶν προφητῶν... Καὶ τὰ διατάγματα καὶ τὰς κρίσεις καὶ τὸν νόμον καὶ τὴν ἐντολήν, τὰ ὁποῖα ἔγραψε δι' ὑμᾶς [ὁ Κύριος] θέλετε προσέχει νὰ ἐκτελῆτε πάντοτε» (Β΄. Βασ. ιζ΄. 13, 37). Ἐδῶ εἶναι φανερὸν ὅτι οἱ Ἰσραηλῖται ἐπιτιμῶνται διὰ τὴν παράβασιν τοῦ γραπτοῦ Νόμου· περὶ ἀγράφου νόμου οὐδεὶς λόγος γίνεται. Μήπως οἱ Ἰσραηλῖται μόνον τὸν γραπτὸν Νόμον παρέβησαν καὶ ἐφύλαξαν τὸν ἄγραφον, ἐὰν τοιοῦτός τις ὑπῆρχε; Τοῦτο δὲν εἶναι σοβαρὰ ἐξήγησις. Ἐὰν ὅμως ὑποθέσωμεν ὅτι καὶ τὸν ἄγραφον παρέβησαν, διατὶ δὲν τοὺς ἐλέγχει ὁ Θεός; Ἁπλούστατα, διότι δὲν ὑπῆρχεν ἄγραφος νόμος.

Ἐπίσης ὅτε ὁ Ἰωσαφὰτ ἐπελήφθη τῆς ἀναμορφώσεως καὶ διδασκαλίας τοῦ ἀποστάτου λαοῦ, οἱ ἀπεσταλμένοι αὐτοῦ «ἐδίδασκον ἐτ τῷ Ἰούδᾳ, ἔχοντες μεθ'

ἑαυτῶν τὸ βιβλίον τοῦ νόμου τοῦ Κυρίου καὶ περιήρχοντο πάσας τὰς πόλεις καὶ ἐδίδασκον τὸν λαὸν» (Β΄. Χρον. ιζ΄. 9). Ὁμοίως ὁ Ἔσδρας, διδάσκων τὸν λαὸν μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ Βαβυλῶνος, μόνον τοῦ γραπτοῦ Νόμου ἔκαμε χρῆσιν (Νεεμ. η΄. 2-5, 7, 8).

5. Ἡ Ἁγία Γραφὴ ὁμιλεῖ πάντοτε περὶ τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ (τοῦ γραπτοῦ, ἐννοεῖται) ὡς τελείου, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ χρείαν προσθηκῶν ἢ συμπληρώσεων. «Ὁ νόμος τοῦ Κυρίου εἶναι ἄμωμος, ἐπιστρέφων ψυχὴν» (Ψαλμ. ιθ΄. 7)˙ «Δὲν θέλετε προσθέσει εἰς τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον ἐγὼ σᾶς προστάττω, οὐδὲ θέλετε ἀφαιρέσει ἀπ᾿ αὐτοῦ, διὰ νὰ φυλάττητε τὰς ἐντολὰς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σας» (Δευτ. δ΄. 2). «Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφὰς» (Ἰωάν. ε΄. 39). «Πᾶσα ἡ Γραφὴ εἶναι θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος... ἵνα ἦναι ἄρτιος ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ» (Β΄. Τιμ. γ΄. 16).

6. Εἰς ὅλας τὰς ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ προτροπὰς τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν λαὸν Ἰσραήλ, δὲν ζητεῖ ὁ Θεὸς ὑπακοὴν εἰμὴ πρὸς τὸν γραπτὸν Αὐτοῦ νόμον. Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ἢ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος νόμος Αὐτοῦ ἤ, ἐὰν ὑπῆρχε, δὲν ἐζητεῖτο ὑπακοὴ πρὸς αὐτόν.

7. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων οὐκ ὀλίγοι ἀπορρίπτουν τὴν ὕπαρξιν Παραδόσεως ἢ προφορικοῦ Νόμου θεοπνεύστου. Οἱ ὑπέρμαχοι τῆς Παραδόσεως ἦσαν οἱ Φαρισαῖοι, οἵτινες ἀνεδείχθησαν μετὰ τοὺς Μακκαβαίους, προελθόντες ἐκ τῶν Ραββινικῶν σχολῶν τοῦ Χιλλὲλ καὶ τοῦ Σαμμαΐ. Ὁ Ἱερώνυμος λέγει περὶ αὐτῶν (Εἰς Ἡσα. η΄.): «Σαμμαΐ καὶ Χιλλέλ, ἐξ ὧν προῆλθον οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ὀλίγον πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ˙ ὁ μὲν πρῶτος ἐκαλεῖτο Διασκορπιστής, ὁ δὲ δεύτερος Βέβηλος˙ διότι ἠκύρωσαν τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν παραδόσεων αὐτῶν». Οἱ Σαδδουκαῖοι, κατὰ τὸν Ἰώσηπον, ἀντίπαλοι τῶν Φαρισαίων, ἀπέρριπτον ὅλας τὰς παραδόσεις καὶ ἐκράτουν μόνον τὰς ἱερὰς Γραφάς. Ἐπίσης οἱ Σαμαρεῖται, οἱ Ἐσσαῖοι καὶ οἱ Καραΐται.

Ἀνακεφαλαιοῦντες τὰ ἀνωτέρω, βλέπομεν ὅτι οὐδὲν τεκμήριον ἢ ἔνδειξις ὑπάρχει τοῦ ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκέ ποτε ἄλλον νόμον εἰς τὸν Μωϋσῆν εἰμὴ ἐκεῖνον, ὅστις περιλαμβάνεται εἰς τὴν Πεντάτευχον. Ἔχομεν δὲ κάθε λόγον νὰ πιστεύωμεν ὅτι αἱ διάφοροι διατάξεις τῆς Μισνὰ δὲν ἐθεσπίσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ οὔτε παρεδόθησαν ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως, ἀλλ᾿ ἦσαν «παραδόσεις τῶν πατέρων», «παραδόσεις τῶν πρεσβυτέρων», ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας καυτηριάζει ὁ Κύριος ἡμῶν λέγων: «Οὐαὶ ὑμῖν, Γραμματεῖς καὶ Φαρισσαῖοι, ὑποκριταί! διότι ἠκυρώσατε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς παραδόσεως ὑμῶν!... διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων».

(ἀκολουθεῖ)

— *Κάθε ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν ἀποδεχόμεθα πιστῶς, ἀποτελεῖ ἐφόδιον ἀναφαίρετον δυνάμεως διὰ τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν τῆς ζωῆς.*

— *Καθ᾿ ἡμέραν ἡ ζωή σου ἂς μαρτυρῇ ὅτι ἀναγνωρίζεις ὅτι σὲ βλέπει ὁ Θεός, κάθε δὲ ὁμιλία σου, ὅτι ἀναγνωρίζεις ὅτι Αὐτὸς σὲ ἀκούει.*

Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΣΜΟΣ

Χαρακτήρ, διδασκαλία καὶ ἐπίδρασις αὐτοῦ.

Ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου ἐπισκόπου E. R. Hassé.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

(συνέχεια)

Γ'.

Ἐπίδρασις τοῦ Πνευματισμοῦ ἐπὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ.

«Πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν... Ἄρα ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.» (Ματθ. ζ'. 17—19)

Ἡ στάσις τοῦ Πνευματισμοῦ ἀπέναντι τοῦ προσώπου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἀρκετὰ σαφής, ὥστε νὰ ἀποτρέπῃ πάντα ἀληθῆ Χριστιανὸν ἀπὸ σύστημα ἐπικίνδυνον καὶ ἀπηγορευμένον, ἀφοῦ τὸν θέτει εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ δυνάμεις, αἵτινες εἶναι ἐχθρικαὶ πρὸς τὸν Χριστόν. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, τὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα παράγει ἡ μετὰ τῶν πνευμάτων ἐπικοινωνία εἰς ἐκείνους, οἵτινες καταγίνονται εἰς αὐτήν, εἶναι καταπληκτικά, διὰ νὰ μὴ εἴπω τρομακτικά. Οἱ θιασῶται τοῦ Πνευματισμοῦ ἀνήκουν εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις· καὶ προσέρχονται εἰς τὸν Πνευματισμὸν ἄλλοι μὲν ἐξ ἁπλῆς περιεργείας, ἄλλοι δὲ ὑπὸ τὸ κράτος μεγάλου πένθους, καὶ ἄλλοι πάλιν ὡς σκεπτικισταί, ἵνα ὑποβάλουν τὸν Πνευματισμὸν εἰς αὐστηρὸν ἐπιστημονικὸν ἔλεγχον. Πολλοὶ ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης τάξεως παραμένουν ἀμετάπειστοι σκεπτικισταὶ ἀπέναντι τῶν πνευματιστικῶν φαινομένων καὶ εὑρίσκουν τὰς πλείστας τῶν ἐκ τοῦ κόσμου τῶν πνευμάτων «ἀνακοινώσεων» ἀναξιοπίστους. Πολλοὶ κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἐν τῷ Πνευματισμῷ διενεργεῖται ἐσκεμμένη πλαστοπροσωπία τῶν τεθνεώτων, μολονότι δὲ ὁμολογοῦν ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἐξηγήσουν διὰ τῶν γνωστῶν νόμων τῆς φύσεως ὅλα τὰ πνευματιστικὰ φαινόμενα, ἀρκοῦνται εἰς τοῦτο καὶ παραιτοῦνται πάσης περαιτέρω ἀπασχολήσεως μὲ τὴν Πνευματισμόν.

Δυστυχῶς ὅμως ὅλοι δὲν εἶναι τόσον φρόνιμοι. Ἡ γοητεία τοῦ Πνευματισμοῦ ἑλκύει τινάς, οἵτινες μὴ ἔχοντες ἰδίας θρησκευτικὰς πεποιθήσεις, παρασύρονται ὑπὸ τῆς ἰδέας μιᾶς δῆθεν ἀποκαλύψεως, γινομένης ἀπ' εὐθείας πρὸς αὐτοὺς ἀτομικῶς καὶ ἑλκύονται ὑπὸ τῶν ὁραμάτων, ἅτινα ὑποτίθενται ὅτι ἀποδεικνύουν τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Καὶ βλέπομεν ἀνθρώπους νοήμονας καὶ πεπαιδευμένους, ἐπιστήμονας διαπρεπεῖς ἕκαστον εἰς τὸν κλάδον του, εὐθὺς ὡς περιέλθουν ὑπὸ τὴν γοητείαν τοῦ Πνευματισμοῦ, νὰ λησμονοῦν ὅλας τὰς μεθόδους τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, ἃς μέχρι τοῦδε ἠκολούθουν, καὶ τὴν διανοητικὴν ἐκείνην ἐπιφύλαξιν, ἥτις εἶναι ἀπαραίτητος εἰς πᾶσαν ἀμερόληπτον ἔρευναν. Καὶ οὕτω

ταχέως γίνονται πρόθυμοι νὰ παραδεχθοῦν πᾶν ὅ,τι προέρχεται ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν πνευμάτων ὡς γνήσιον.

«Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Πνευματισμοῦ», λέγει ὁ Σὲρ Ὄλιβερ Λότζ, «ἔχουν μίαν ἁπλῆν καὶ εὔκολον πίστιν.» Τῇ ἀληθείᾳ, ἡ πίστις των εἶναι τόσον ἁπλοϊκὴ ὥστε νὰ καταντᾷ ***μωροπιστία***. Προσέρχονται εἰς τὰς «συνεδριάσεις» (séances) ἕτοιμοι νὰ πιστεύσουν ὅ,τι δήποτε τοῖς εἴπουν. Ὁ αὐτὸς Λὸτζ λέγει ὅτι «ἡ ἁπλουστέρα στάσις ἔναντι τῶν διευθυνόντων τὰ μέντιουμ εἶναι νὰ τοὺς παραδεχώμεθα ὡς τοιούτους, ὁποῖοι ἀξιοῦν ὅτι εἶναι καὶ νὰ τοὺς μεταχειριζώμεθα ὡς χωριστὰς καὶ ὑπευθύνους καὶ πραγματικὰς προσωπικότητας». Ἐμπορεῖ κανεὶς νὰ ἀκολουθήσῃ μέθοδον μᾶλλον ἀνεπιστήμονα καὶ ἀντιεπιστημονικήν, παρ᾿ αὐτήν, ἣν μᾶς συνιστᾷ ὡς ἄνω ἐπιστήμων θεωρούμενος ὡς διαπρεπής;

Τοῦτο ἐξηγεῖ διάφορα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἄλλως θὰ ἦσαν δυσεξήγητα. Ὁ Λότζ, εἰς τὸ γνωστὸν σύγγραμμά του «Ραϋμονδ», ἔχει συγκεντρώσει τοιαύτην σωρείαν πραγμάτων παιδαριωδῶν, ὥστε ἐξίσταται ὁ ἀναγνώστης καὶ ἐρωτᾷ ἑαυτὸν ἐὰν ἦναι δυνατὸν σοβαρὸς ἐπιστήμων νὰ λογικεύεται καὶ νὰ γράφῃ κατ᾿ αὐτὸν τὸν τρόπον Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ βιβλίου εἶναι ἡ βιογραφία τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Λότζ, φονευθέντος κατὰ τὸν Μέγαν Πόλεμον εἰς τὸ ἐν Γαλλίᾳ μέτωπον· καὶ ἡ βιογραφία αὕτη, ὡς καὶ αἱ ἐπιστολαί, ἃς ζῶν ἔγραφε πρὸς τοὺς ἐν Ἀγγλίᾳ οἰκείους του, εἶναι πλήρεις χάριτος καὶ κινοῦν τὴν συμπάθειαν τοῦ ἀναγνώστου. Τὸ δεύτερον μέρος τοῦ βιβλίου εἶναι τὸ πνευματιστικὸν καὶ περιγράφει τὰ «μηνύματα», ἅτινα διὰ τοῦ Πνευματισμοῦ κατέφθασαν ἐκ τοῦ Ὑπερπέραν δῆθεν ἀπὸ τὸν ἀποθανόντα Ραϋμόνδον· καὶ ἐκεῖ πλέομεν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος τῆς φαντασιοπληξίας. Εἰς μίαν «συνεδρίασιν» γενομένην ἐν Ἀγγλίᾳ, παρουσίᾳ τῆς οἰκογενείας Λότζ, ἕνα «τραπεζάκι» ἤρχισε νὰ κινῆται καὶ διὰ τῶν συνθηματικῶν του κινήσεων νὰ παρέχῃ πληροφορίας ἐκ μέρους τοῦ Ραϋμόνδου. Οὗτος διηγήθη πῶς ἐκεῖ εἰς τὸν κόσμον τῶν πνευμάτων περνᾷ καλά, εὗρεν ὅμιλον πνευμάτων εὐδιαθέτων καὶ ἱλαρῶν ὡς τὸν ἑαυτόν του, πῶς παίζουν παιγνίδια, τραγουδοῦν ᾄσματα, χορεύουν εἶδος φὸξ-τρότ, παραγγέλλουν σιγάρα καὶ οἰνοπνευματώδη ποτά, τὰ ὁποῖα «οἱ ἐκεῖ» κατασκευάζουν εἰς τὰ ἐργαστήριά των ἀπὸ «αἰθέρας καὶ ἀέρια!»

Ὥστε αὐτὸς εἶναι ὁ καλλίτερος «ἄλλος κόσμος», ἡ μέλλουσα ζωὴ πέραν τοῦ τάφου, εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀποβλέπωμεν; Μὴ χειρότερα! Ὁ Λὸτζ ὅμως εἰς τὸ εἰρημένον βιβλίον καταλήγει μὲ τὴν δήλωσιν ὅτι αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά του ἀπέβαλον πλέον πᾶσαν ἀμφιβολίαν καὶ ὑποψίαν καὶ εἶναι εὐτυχεῖς, γνωρίζοντες ὅτι ὁ ἀγαπητός των εἶναι καλὰ καὶ περνᾷ τόσον εὐχάριστα! Ἀλλὰ τοιαῦται μέθοδοι ἐρεύνης καὶ τοιαῦτα συμπεράσματα πᾶν ἄλλο εἶναι ἢ ἐπιστημονικά· καὶ ὁ ἀναγνώστης τρίβει τοὺς ὀφθαλμοὺς βλέπων ὅτι ὁ γράφων εἶναι ὁ ἐπιστήμων Σὲρ Ὄλιβερ Λότζ. Καὶ ὡς μόνην ἐξήγησιν εὑρίσκει ὅτι μέσα εἰς τοὺς καπνοὺς τοῦ Πνευματισμοῦ ὁ Λὸτζ ἐλησμόνησε καὶ ἀπέβαλε τοὺς κανόνας τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης. Ἐὰν ὅμως τοῦτο ἦναι ἀληθές, τότε εἶναι φανερὸν ὅτι ἡ ἐπὶ μακρὰν προσκόλλησις εἰς τὸν Πνευματισμὸν τιμωρεῖται διὰ συσκοτίσεως τῶν δυνάμεων τοῦ νοὸς καὶ χαλαρώσεως τοῦ κριτικοῦ καὶ λογικοῦ προσόντος.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον αὐτό. Αἱ γενόμεναι ἔρευναι ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου παρουσιάζουν ἔτι σκοτεινότερα ἀποτελέσματα. Ὑπάρχουν πολλαὶ δηλώσεις ἐκ μέρους ἀνθρώπων, οἵτινες ἐνεπλάκησαν εἰς τὰ δίκτυα τοῦ Πνευματισμοῦ καὶ ὕστερον εὗρον ἐγκαίρως ἀπολύτρωσιν, πρὶν ἢ καταστραφοῦν ἐξ ὁλοκλήρου. Εἷς τοιοῦτος γράφει: «Ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη εἶχα καθ' ἑκάστην ἐπικοινωνίαν μὲ τὸ πνεῦμα (ὡς ἐνόμιζον) τῆς ἀποθανούσης μητρός μου. Τώρα ἔχω τὴν ἀκράδαντον πεποίθησιν ὅτι τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο ἦτο ὄχι τῆς μητρός μου, ἀλλὰ πνεῦμα πονηρόν, δαίμων τις, ὅστις διὰ τῆς πλαστοπροσωπείας κατώρθωσε νὰ κερδήσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην μου καὶ νὰ μὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ». Ἄλλος κύριος, ὅστις ἦτό ποτε ἡγέτης εἰς τοὺς πνευματιστικοὺς κύκλους, ἔγραψε: «Θεωρῶ τὸν Πνευματισμὸν ὡς τὸν μέγιστον ἐχθρὸν τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἠθικῆς, ὅστις ποτὲ ἀνεφάνη εἰς τὸν κόσμον. Ὑπῆρξα μέντιουμ ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη καὶ κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἡ σωματικὴ καὶ ψυχική μου ὑγίεια ὑπέστη φοβεροὺς κλονισμούς, μόνον δὲ ἀφοῦ ἐγκατέλειψα τὸν Πνευματισμόν, ἐπανέκτησα τὰς δυνάμεις μου. Μάλιστα κατὰ τὰ ὀκτὼ ἐκεῖνα ἔτη ἡ δαιμονιακὴ πλευρὰ τοῦ Πνευματισμοῦ μὲ ἐστέρησεν ἐπὶ μακρὸν τοῦ λογικοῦ μου, καὶ ἀπεπειράθην τετράκις νὰ αὐτοκτονήσω, συγκρατηθεὶς ἐγκαίρως ὑπὸ φίλων κατόπιν ὑπερανθρώπων προσπαθειῶν». Ἕτερος γράφει: «Κατόπιν 15—ετοῦς κριτικῆς μελέτης τῆς πνευματιστικῆς φιλολογίας, εὐρείας γνωριμίας μὲ ἐξέχοντας πνευματιστὰς καὶ πολυετοῦς ὑπομονητικῆς καὶ συστηματικῆς ἐξετάσεως πνευματιστικῶν φαινομένων, νομίζω ὅτι δύναμαι νὰ ἀποφανθῶ ἐξ αὐτοψίας καὶ μετὰ θετικότητος περὶ τοῦ Πνευματισμοῦ. Τὰ δημοσιεύματά του εἶναι πλήρη ὑπούλων καὶ ψυχοφθόρων διδασκαλιῶν, δι' ὧν ἐπιδιώκεται ἡ ὑπονόμευσις τῶν θεμελίων τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ αἵτινες ἄγουσιν εἰς τὴν πλέον ἀχαλίνωτον ἀκολασίαν.»

Ὁ δόκτωρ Forbes Winslow, ὁμιλῶν ἐκ μακρᾶς καὶ εὐρυτάτης πείρας, παραινεῖ κατὰ τῆς «πνευματιστικῆς μανίας». Μεταξὺ ἄλλων λέγει: «Δέκα χιλιάδες ἀτυχῶν ἀνθρώπων εὑρίσκονται σήμερον κλεισμένοι εἰς φρενοκομεῖα, ἐπειδὴ ἐπεδόθησαν εἰς ἐρεύνας ἐπὶ ὑπερφυσικῶν πραγμάτων. Θὰ ἠδυνάμην νὰ ἀναφέρω ὀνόματα ἀνδρῶν μεγίστης ἱκανότητος, οἵτινες ἀφῆκαν τὰ πάντα διὰ νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Πνευματισμὸν καὶ κατέληξαν εἰς τὸ φρενοκομεῖον».

Ὁ καθηγητὴς Bartlett, πρώην πρόεδρος τῆς ἐν Λονδίνῳ Ἑταιρίας Ψυχικῶν Ἐρευνῶν, διακηρύττει: «Κατὰ γενικὸν κανόνα παρετήρησα τὴν σταθερὰν πρὸς τὰ κάτω ἐξολίσθησιν τῶν τακτικῶν μέντιουμ· κατ' ἀρχὰς δεικνύουν σημεῖα ἠθικῆς παραλοξεύσεως, καὶ βαθμηδὸν γίνονται ἠθικὰ ναυάγια.» Ὁ δόκτωρ Van Eeden, διακεκριμένος Ὁλλανδὸς ἰατρός, μετὰ πολυετῆ μελέτην τοῦ Πνευματισμοῦ, κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἰς τὸ ἀνεξερεύνητον τοῦτο πεδίον οἱ κίνδυνοι ἐκ πλανῶν διανοητικῶν, ἐπιστημονικῶν καὶ ἠθικῶν εἶναι σοβαρώτεροι ἢ εἰς οἱονδήποτε ἄλλον κλάδον τῆς ἐπιστήμης. «Τοῦτο τὸ γεγονός,» ἐπιλέγει, «δικαιολογεῖ τὰς ὀρθοδόξους θρησκείας, ὅταν καταδικάζουν τὴν πρόσκλησιν πνευμάτων ὡς ἀνήθικον, καθὸ ἀπόπειραν ἐμβατεύσεως εἰς μυστήρια, ἅτινα ὁ Ὕψιστος ἀπέκρυψεν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου».

Τόσον μάλιστα μεγάλοι εἶναι οἱ κίνδυνοι, ὥστε ὑπεράνω τῆς πύλης τοῦ

πεδίου τούτου ἠδύνατο κάλλιστα νὰ χαραχθῇ τὸ τοῦ Δάντη: »Σεῖς οἱ εἰσερχόμενοι, ἀφήσατε ἔξω τὴν ἐλπίδα». Πλήθη ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων συνετρίβησαν ἐπὶ τῶν ἀπαισίων βράχων, οἵτινες κρύπτονται ἐντὸς αὐτοῦ. Ἡ εἴσοδος διευκολύνεται ποικιλοτρόπως, ἀλλ' ἡ ἐπάνοδος εἶναι πολὺ δύσκολος καὶ πολλάκις ἀδύνατος.

Ὁ διαπρεπὴς Ἄγγλος δημοσιογράφος W. T. Stead ἔγραψέ ποτε: «Ἔχω ἀναγνώσει περὶ ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ἡ ζωὴ κατεστράφη διὰ τῆς κακοβούλου ἐπιρροῆς πονηρῶν καὶ μοχθηρῶν πνευμάτων, ἅτινα κατεκυρίευσαν ἐκείνους, οἵτινες ἐτόλμησαν νὰ ἐμβῶσιν ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς ἐξουσίας των».

Πρέπει δὲ νὰ ἐννοηθῇ καλῶς ὑπὸ πάντων ὅτι ἡ ἐπικοινωνία μὲ πνεύματα, ἅτινα προσποιοῦνται ὅτι εἶναι οἱ ἐντεῦθεν προαπελθόντες ἀγαπητοὶ ἡμῶν, συνεπήγαγεν εἰς πλείστους ἀνθρώπους τὴν διασάλευσιν τῆς Χριστιανικῆς των πίστεως καὶ τὴν ἀπώλειαν πάσης ἐλπίδος διὰ τὴν μέλλουσαν ζωήν. Ἡ ἐπικοινωνία αὕτη διέσπασε πολλὰς οἰκογενείας, ἐχώρισε συζύγους καὶ ἐξώθησε πλήθη εἰς τὴν ἀπόγνωσιν καὶ τὴν καταστροφήν.

Ὑπάρχει ἓν ἀκόμη σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον θέλω νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχήν σας—ἡ παράδοξος καὶ ἀκατανόητος μεταβολή, ἥτις φαίνεται ἐπελθοῦσα εἰς τοὺς τεθνεῶτας ἀπὸ τῆς εἰσόδου των εἰς τὸν κόσμον τῶν πνευμάτων, ἐὰν πράγματι εἶναι αὐτῶν τὰ πνεύματα, ἅτινα ἔρχονται εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τοὺς ζῶντας. Πῶς ἐξηγεῖται τὸ ὅτι δὲν ἐμποροῦν νὰ ἐνθυμηθοῦν λεπτομερείας; ὅτι δὲν κατορθώνουν πλέον νὰ γράψουν ὀρθῶς τὰ ὀνόματά των; ὅτι αἱ πληροφορίαι, ἃς παρέχουν, εἶναι συνήθως ἐσφαλμέναι; ὅτι τὸ ὕφος τῶν «ἀνακοινώσεών των» συχνότατα μαρτυρεῖ μίαν χυδαιότητα, ἥτις ἦτο ὅλως ξένη πρὸς τὸν χαρακτῆρά των ὅταν ἦσαν ἐν ζωῇ; Ἐπὶ τοῦ τελευταίου τούτου σημείου ὁ Andrew Lang λέγει: «Ἢ αἱ χαρακτῆρές των ἤλλαξαν ἐντελῶς μετὰ θάνατον ἢ αἱ ἀνακοινώσεις αὗται δὲν εἶναι ἰδικαί των».

Πῶς δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ γεγονὸς ὅτι ἄνδρες, οἵτινες ἦσαν ἡγέται μεταξὺ τῶν Πνευματιστῶν καὶ ἐδαπάνησαν τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς των εἰς τὴν ζήτησιν «τεκμηρίων ταὐτότητος» τῶν τεθνεώτων, αὐτοὶ μετὰ θάνατον δὲν ἠδυνήθησαν νὰ παράσχουν δι' ἑαυτοὺς τοιαῦτα «τεκμήρια;» Ὁ Λὸτζ ὁμολογεῖ ὅτι ὁ Myers, ὅστις ἦτο ἐκ τῶν ἱδρυτῶν τῆς Ἑταιρίας Ψυχικῶν Ἐρευνῶν τοῦ Λονδίνου, μετὰ θάνατον φαίνεται λησμονήσας καὶ αὐτὴν τὴν ὕπαρξιν τῆς Ἑταιρίας, ἀφοῦ οὐδεμίαν ποτε «ἀνακοίνωσιν» τῇ ἀπέστειλε! Καὶ ὅμως ὁ Myers, ζῶν ἔτι, κατέθεσεν εἰς τὴν Ἑταιρίαν ἐσφραγισμένην ἐπιστολήν, μὲ τὴν δήλωσιν ὅτι μετὰ θάνατον θὰ ἐπεκοινώνει μετὰ τῆς Ἑταιρίας καὶ θὰ ἀνεκοίνωνε τὸ ἀκριβὲς περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς, πρὸ τοῦ νὰ ἀποσφραγισθῇ αὕτη. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου αὐτὸς καὶ οἱ συνάδελφοί του Πνευματισταὶ θὰ ἀπεδείκνυον πέρα πάσης ἀντιλογίας τὴν ταυτότητά του, ὅταν θὰ ἐπεκοινώνει μετ' αὐτῶν ἐκ τοῦ κόσμου τῶν πνευμάτων. Οἱ τεθέντες ὅροι ἐτηρήθησαν πιστῶς, ἐλήφθη δι' ἑνὸς μέντιουμ «ἀνακοίνωσις» ἀπὸ τὸ ὑποτιθέμενον πνεῦμα τοῦ ἀποθανόντος Myers καὶ κατεγράφη· μεθ' ὃ ἀπεσφραγίσθη ἡ ἐπιστολὴ καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς εὑρέθη ἐξ ὁλοκλήρου ἀλλοῖον πρὸς τὴν ληφθεῖσαν ἀνακοίνωσιν! Καὶ δὲν εἶναι ἡ μόνη τοιαύτη περίπτωσις· ὑπῆρξαν πολλαὶ ἄλλαι, ὀλιγώτερον κατάφωροι.

Μ' ὅλα ταῦτα αἱ τοιαῦται ἀποκαλύψεις τῆς ἀπατηλότητος τοῦ Πνευματισμοῦ πολὺ ὀλίγους ἀπέτρεψαν ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν ἀκολουθήσουν· «οἱ πλέον τυφλοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες δὲν θέλουν νὰ ἴδουν». Ὁ ὀργασμὸς πρὸς τὰ μυστηριώδη, ὁ πειραματισμὸς μὲ τὰ ἀπηγορευμένα, ἡ περιέργεια περὶ ἀσυνήθων φαινομένων— αὐτὰ εἶναι σήμερον, εἴπερ ποτε καὶ ἄλλοτε, «τὰ σημεῖα τῶν καιρῶν». Καὶ ἐκφράζεται ἀγανάκτησις κατὰ παντός, ὅστις τολμᾷ νὰ κρούσῃ τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου· ὁ τοιοῦτος χαρακτηρίζεται ὡς ἀμαθής, προκατειλημμένος, στενοκέφαλος, φανατικὸς θρῆσκος, καὶ οἰκτρῶς καθυστερημένος.

Ἐν τούτοις, αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐν τῷ Ἁγίῳ του Λόγῳ ἀπαγορεύει τὴν νεκρομαντείαν καὶ τὰς μαγείας, καὶ προεῖπε τὴν σημερινὴν πλήμμυραν δυνάμεων τοῦ πονηροῦ, καθὼς καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς μεγάλης «ἀποστασίας», ἥτις θὰ πραγματοποιηθῇ εἰς τὰς ἐσχάτας ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνδόξου δευτέρας ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

«Ὅτι οὐκ᾿ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις» (Ἐφεσ. ϛ΄. 12). Ἡ μόνη ἀσφάλεια ἡμῶν ἔγκειται εἰς τὴν διατήρησιν ἡμῶν ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὁδηγίαν ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Θείου Πνεύματος, δι' οὗ ἔχομεν κοινωνίαν μετὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ. Μόνον τὸ Θεῖον Πνεῦμα δύναται νὰ ὁδηγήσῃ ἡμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὄχι ἀσώματα πνεύματα, ὧν ἀγνοοῦμεν τὴν φύσιν, ἀλλὰ τῶν ὁποίων ἡ δρᾶσις εἶναι διαβολικὴ (κατὰ τὴν ὁμολογίαν αὐτῶν τῶν ὀπαδῶν των) καὶ οἱ λόγοι εἶναι ἀναξιόπιστοι.

Διὰ τοῦτο, ἀγαπητοί, «μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε· τὰ γὰρ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρὸν ἐστὶ καὶ λέγειν» (Ἐφεσ. ε΄. 12). Ὑπακούσατε δὲ εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Θεοῦ: «Ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀποχωρίσθητε, λέγει Κύριος, καὶ μὴ ἐγγίσητε ἀκάθαρτον· καὶ ἐγὼ θέλω σᾶς δεχθῇ, καὶ θέλω εἶσθαι Πατὴρ ὑμῶν καὶ σεῖς θέλετε εἶσθαι υἱοὶ καὶ θυγατέρες μου, λέγει Κύριος ὁ Παντοκράτωρ!» (Β΄. Κορινθ. ϛ΄. 17, 18).

ΤΕΛΟΣ *E. R. Hassé.*

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΕΣ ΦΩΣ

(Διήγημα)

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς καλῆς Βασιλίσσης Ἐλισάβετ, ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς ἀπέκτησε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ νὰ λατρεύῃ τὸν Θεὸν συμφώνως πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ νὰ ἔχῃ αὐτὴν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν, ἀντὶ νὰ τὴν ἀκούσῃ ἀναγινωσκομένην εἰς τὴν Λατινικήν, τὴν ὁποίαν ἐννοοῦσαν μόνον οἱ λόγιοι. Κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ ἐκείνην, εἰς κάποιο χωριὸ μιᾶς τῶν δυτικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἀγγλίας, οἱ κάτοικοι ἀνεστατώθησαν ἐξ αἰτίας ἑνὸς φάσματος. Εἰς κάποιον ἐρειπωμένον πύργον ἐπάνω εἰς ἕνα λόφον, ἐμφανίζετο κάθε βράδυ ἕνα μυστηριῶδες φῶς, τὸ

ὁποῖον διήρκει ὅλην τὴν νύκτα καὶ ἔσβυνε πρὶν ἐξημερώσῃ. Ἐθεωρεῖτο δὲ τοῦτο μυστηριῶδες, διότι ὁ πύργος, πολὺ ἀρχαῖος, ἦτο σχεδὸν ἐρείπιον· δὲν ἐκατοικεῖτο ἀπὸ κανένα, διότι μόνον οἱ τοῖχοι ἐβαστοῦσαν ἀκόμη ὄρθιοι, ἡ δὲ παλαιὰ οἰκογένεια, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆκεν ὁ πύργος; εἶχε πρὸ πολλῶν ἐτῶν κτίσει μίαν ἔπαυλιν ὄχι μακρὰν τοῦ πύργου καὶ παρέμενεν ἐκεῖ, ὁσάκις ἤθελε νὰ κάμῃ ἐξοχὴν καὶ νὰ εἰσπράξῃ τὰ εἰσοδήματα τῶν κτημάτων της ἀπὸ τοὺς χωρικούς, οἱ ὁποῖοι τὰ εἰργάζοντο. Μυστηριῶδες λοιπὸν ἐφάνη εἰς ὅλους τὸ φῶς ἐκεῖνο εἰς ὡρισμένην ὥραν καὶ μὲ ὡρισμένην διάρκειαν, καὶ τὸ ἀπέδιδον εἰς τὸν Σατανᾶ, ὅστις διὰ τῶν δαιμόνων ἐζήτει νὰ ἑλκύσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν στοιχειωμένον πύργον πρὸς ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς των.

Ὀλίγας ἡμέρας πρὶν ἀρχίσῃ νὰ ἐμφανίζεται αὐτὸ τὸ φῶς, ἡ ἔπαυλις, ἡ ὁποία ἦτο ἐπὶ πολλοὺς μῆνας κλειστή, ἐδέχθη τὴν ἰδιοκτήτριαν κόμησσαν Ἀγνῆν Νήσαμ, ἥτις μὲ τὸν μικρόν της υἱὸν μετεκομίσθη ἀπὸ τὸ Λονδῖνον διὰ νὰ μείνῃ ὁριστικῶς εἰς τὰ κτήματά της. Ὁ πατήρ της ἦτο ὁ τελευταῖος ἐκ μακρᾶς σειρᾶς εὐγενῶν Ἄγγλων, οἵτινες εἰς κάθε γενεὰν εἶχον διακριθῆ ὑπερασπίζοντες τὴν πατρίδα των καὶ τὰ δικαιώματά των τὰ θρησκευτικά. Ἀπέθανεν ὅμως, ἀφήνων μόνον μίαν θυγατέραν ἀποκατεστημένην καλῶς εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Ἀλλὰ καὶ ὁ σύζυγος ἀπέθανε καὶ ἡ Λαίδη Ἀγνὴ ἔμεινε χήρα μὲ μόνον τὸν μικρόν της υἱόν, ἐπειδὴ δὲ ἦτο γυνὴ λογικὴ καὶ προβλεπτική, ἐννόησεν ὅτι ἐὰν ἐξηκολούθει νὰ κρατῇ τὸ μέγαρόν της εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ νὰ ζῇ ὅπως ἕως τότε ἦτο συνειθισμένη, θὰ ἐξήντλει τὴν περιουσίαν της καὶ δὲν θὰ ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἀναθρέψῃ τὸν υἱόν της διὰ τὴν κοινωνικὴν θέσιν καὶ τὸ μέλλον, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ἦναι ἰδικόν του, ὡς τελευταίου ἀπογόνου μεγάλης καὶ ἱστορικῆς οἰκογενείας. Ἐπώλησεν ἑπομένως τὸ μέγαρόν της εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ κατέβη εἰς τὴν ἐπαρχίαν της, ὅπου θὰ ἔζῃ ἀσχολουμένη μὲ τὴν ἀνατροφὴν τοῦ υἱοῦ της, ἕωσοῦ ἔλθῃ εἰς ἡλικίαν νὰ ἐγγραφῇ εἰς ἓν ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ φημισμένα κολλέγια τῆς Ἀγγλίας. Πρὸ παντὸς δὲ ἤλπιζεν ἡ μήτηρ, ὅτι μακρὰν τῆς κοσμικῆς ζωῆς τῆς πρωτευούσης θὰ ἠδύνατο νὰ μορφώσῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ παιδίου ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ὥστε νὰ εἶναι προφυλαγμένος ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς τοῦ μετέπειτα βίου του.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐγκαταστάσεώς της εἰς τὴν ἔπαυλιν, ἡ Λαίδη Ἀγνὴ ἀπησχολήθη μὲ τὴν τακτοποίησιν τῆς κατοικίας καὶ τὴν ἐκλογὴν νέας ὑπηρεσίας ἐγχωρίου. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ὁ μικρός, ἐλεύθερος ἀπὸ μαθήματα καὶ καλὰ τυλιγμένος ἀπὸ τὸ ψῦχος, ἔτρεχεν ἀπὸ τὸ ἓν ἄκρον εἰς τὸ ἄλλο τοῦ κτήματος τῆς ἐπαύλεως, ἐξετάζων τὰ πάντα καὶ ρίπτων βλέμματα περιεργείας πρὸς τὸν ἀρχαῖον πύργον, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποφασίσῃ νὰ ἀνέβῃ ἕως ἐκεῖ. Σύντροφον εἰς τὰς περιπλανήσεις του εἶχε τὸν φύλακα τῆς ἐπαύλεως, μεγάλον καὶ νοήμονα σκύλλον, τὸν ὁποῖον ὁ δασοφύλαξ εἶχεν ὀνομάσει Καμπάνην, διότι τὸ γαύγισμά του, βαθὺ καὶ σοβαρόν, εἶχε καὶ ἕναν ἀντίλαλον γλυκῦν, ποῦ ὑπενθύμιζε τὴν ἀπήχησιν μερικῶν κωδώνων τῆς ἐκκλησίας.

Ἐπλησίαζαν τὰ Χριστούγεννα καὶ ἕνα πρωῒ ἐνῷ ἡ Λαίδη Ἀγνὴ κατεγίνετο εἰς τὸ νὰ διαλέγῃ καὶ νὰ βάζῃ κατὰ μέρος ὅσα πράγματα ἐνόμιζε χρήσιμα διὰ τοὺς πτωχοτέρους τῶν χωρικῶν, ἐκ τῶν ἐνδυμάτων τοῦ συζύγου της, τῆς ἀνήγ-

γειλαν ὅτι ὁ ἐπιστάτης Θωμᾶς ἦλθε διὰ νὰ δώσῃ εἰς τὴν κυρίαν του λογαριασμὸν τῆς οἰκονομίας του κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος.

—«Ἂς ἔλθῃ,» εἶπεν ἡ κυρία. «Δὲν ἔχω βίαν δι᾽ αὐτὰ ποῦ κάμνω. Ἔχομεν καιρὸν ἀκόμη ἕως τὰ Χριστούγεννα!»

Ὁ ἐπιστάτης ἐκούνησε τὸ κεφάλι του.

—«Τὶ νὰ σᾶς πῶ, κυρία κόμησα,» εἶπε, «κακὰ καὶ ψυχρὰ θὰ ἦναι ἐφέτως τὰ Χριστούγεννά μας, καθὼς βλέπω».

—«Τί θέλεις νὰ πῇς μ᾽ αὐτό;» ἠρώτησε μὲ ἀπορίαν ἡ κυρία.

—«Δὲν ἐμάθατε λοιπόν, κυρία μου, τί συμβαίνει ἐδῶ πάνω στὸν πύργο τῶν ἐνδόξων σας προγόνων;»

—«Δὲν ἔμαθα τίποτε. Λέγε, τί συμβαίνει;»

—«Κάποια ἐνέργεια σατανικὴ γίνεται ἐκεῖ ἐπάνω! Κάθε βράδυ ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς πέρνει ὁ ὕπνος, ἀνάβει ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸν πύργο ἕνα φῶς — μὰ τὶ φῶς! — τόσο ζωηρό, ποῦ θἄλεγε κανεὶς καμίνι. Καίει λοιπὸν αὐτὸ ὅλην τὴν νύκτα ἀδιάκοπα, καὶ σβύνει ἀπότομα λίγην ὥραν πρὶν φέξῃ. Αὐτὸ γίνεται κάθε βράδυ, καὶ ὁ κόσμος ἔχει κατατρομάξει, ἀφοῦ μάλιστα ἀπὸ τότε ποῦ ἄρχισε νὰ φανερώνεται τὸ φῶς, συμβαίνουν κἄτι ἀλλόκοτα δυστυχήματα μέσα εἰς τὸ χωριό, πρὸ πάντων στοὺς ἐνοικιαστάς σας, κυρία μου. Τοῦ ἑνὸς ἐστέρεψαν ὅλες οἱ προβατίνες, τοῦ ἄλλου ἔπεσε θανατικὸ στῇς κόττες, τοῦ μυλωνᾶ τὸ καλὸ μουλάρι ποῦ ἤρχετο φορτωμένο σιτάρι ἀπὸ τὴν χώρα, ἐγκρεμίσθη σὲ μιὰ ἀπότομη καμπὴ τοῦ βουνοῦ καὶ μόνο ποῦ δὲν ἐσκοτώθη ἀλλὰ κουτσαίνει. Πάει καὶ τὸ σιτάρι· σκορπίσθηκε ὅλο ἴσια κάτω στὴ ρεμματιά. Τώρα περιμένουμε ν᾽ ἀκούσωμεν πῶς ἀπέθανε καὶ κανένας ἀπὸ τοὺς χωρικούς!.. Βλέπετε, κυρία μου, πῶς δὲν θὰ ἔχωμε χαρούμενα Χριστούγεννα!»

Ἡ κυρία ἤκουε μὲ ἔκπληξιν, καὶ ἐπὶ τέλους εἶπε:

—«Πολὺ δυσάρεστα, ὅσα μοῦ λέγεις. Ἀλλὰ μὲ τόσον σοβαρὰ πράγματα ποῦ γίνονται, διατὶ δὲν πηγαίνετε, σεῖς οἱ ἄνδρες ἐπάνω νὰ ἰδῆτε τί φῶς εἶναι αὐτὸ καὶ τί συμβαίνει εἰς τὸν πύργον; Ἴσως εἶναι ἄνθρωποι ποῦ κρύπτονται..! Ναί, ἀλλὰ τότε διατὶ αὐτὴ ἡ φωτιά; Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἔπρεπε σεῖς οἱ ἄνδρες νὰ εἴχατε ἕως τώρα ἀνακαλύψει τὸ μυστήριον αὐτό».

Ὁ ἐπιστάτης ἐστενοχωρήθη. «Μὰ ἂν ἦναι τέχνασμα τῶν δαιμόνων νὰ μᾶς φέρουν ἐκεῖ πάνω καὶ ἔπειτα νὰ μᾶς τιμωρήσουν διὰ τὴν περιέργειάν μας;... Μὲ τὰ δαιμόνια ποῖος ἠμπορεῖ νὰ πιασθῇ;»

Ἡ λαίδη Ἀγνὴ ἐθύμωσε καὶ ἡ φωνή της ἔτρεμε.

— «Κρῖμα πρῶτον ποῦ σεῖς εἶσθε ἄνδρες, καὶ φοβεῖσθε νὰ λύσετε αὐτὸ τὸ μυστήριον,» εἶπε· «Καὶ κρῖμα δεύτερον, ποῦ εἶσθε Χριστιανοὶ καὶ πιστεύετε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι παντοδύναμος. Αὐτὸς ἔχει ἐξουσίαν ἐπάνω εἰς τὰ δαιμόνια καὶ οὔτε μιὰν τρίχα τῆς κεφαλῆς δὲν θὰ ἄφηνε νὰ πειράξουν ἐκείνων, ποῦ τὸν πιστεύουν καὶ φυλάττουν τὰς ἐντολάς Του. Ἂς ἦναι, θὰ σκεφθῶ τί πρέπει νὰ γίνῃ. Ἐν ἀνάγκῃ θὰ λησμονήσω ὅτι εἶμαι γυναῖκα καὶ θὰ ὑπάγω μόνη μου νὰ ἐξερευνήσω τὸ μυστήριον!»

Τὸ αὐτὸ ἑσπέρας ἡ λαίδη Ἀγνή, ἐνῷ ἡ θαλαμηπόλος της τῆς ἐκτένιζε τὰ μακρὰ

καὶ ὡραῖα μαλλιά της, ἔφερε τὴν ὁμιλίαν εἰς τὸ ζήτημα τοῦ μυστηριώδους φωτός.

— «Ναί, κυρία μου,» εἶπεν ἡ κόρη· «ὅλα ὅσα σᾶς εἶπε ὁ ἐπιστάτης εἶναι ἀληθινά, καὶ ἄλλα τόσα, ποῦ δὲν σᾶς εἶπεν. Ὅλοι μας εἰς τὸ χωρίο εἴμεθα καταστενοχωρημένοι καὶ συλλογιζόμεθα ποῦ νὰ πᾶμε, νὰ φύγωμεν ἀπ᾽ τὴν καταραμένην αὐτὴ φωτιὰ τῶν δαιμόνων! Ἐγὼ θὰ λυπηθῶ νὰ σᾶς ἀφήσω, κυρία μου, ἀλλ᾽ ἂν φύγουν οἱ γονεῖς μου, τί θὰ κάμω; πρέπει νὰ φύγω κι᾽ ἐγώ!»

Ἡ λαίδη Ἀγνὴ ἐννόησε ὅτι θὰ ἦτο πολὺ σοβαρὸν ἂν ἔχανε τοὺς χωρικούς, ποῦ εἰργάζοντο τὰ κτήματά της, διὰ μίαν δεισιδαιμονίαν. Ἐν τούτοις μὲ πολλὴν ἀταραξίαν ἀπήντησε:

— «Λυποῦμαι, Βαρβάρα, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον, ποῦ ἀκούεις τόσον καιρὸ τώρα, δὲν ἐξερρίζωσεν ἀπὸ τὸν νοῦν σου τὰ ἀνόητα παραμύθια ποῦ ἔμαθαν οἱ γονεῖς σας ἀπὸ τοὺς καλογήρους, ποῦ ἠθέλησαν μὲ αὐτὰ νὰ τοὺς κρατήσουν εἰς τὸ σκότος τῆς πλάνης. Ἐγὼ θὰ ἐξετάσω τὸ πρᾶγμα, ἀφοῦ οἱ ἄνδρες δὲν τολμοῦν νὰ κάμουν τὸ καθῆκόν των... Θὰ ὑπάγω ἐγὼ μόνη μου εἰς τὸν πύργον».

— «Ὁ Θεὸς φυλάξοι, κυρία μου! Μὴν ἀποφασίσετε ἕνα τέτοιο πρᾶγμα!»... ἀπεκρίθη ἡ χωρική.

Ἀλλ᾽ ἡ κυρία της ἔπαυσε νὰ ὁμιλῇ καὶ μετ᾽ ὀλίγον ἔμεινε μόνη εἰς τὸ δωμάτιον, ἔχουσα εἰς τὸ παραπλεύρως μικρὸν δωμάτιον τὸν υἱόν της, ἡσύχως κοιμώμενον, ὡς ἐνόμιζεν ἡ μήτηρ του, ἥτις ἀφοῦ προσηυχήθη ἐνθέρμως, ζητοῦσα ἀπὸ τὸν Θεὸν ὁδηγίαν καὶ φώτισιν εἰς τὸ πρόβλημα τὸ σοβαρόν, τὸ ὁποῖον εἶχε φανερωθῆ διὰ νὰ περιπλέξῃ τὴν νέαν της ζωήν, κατεκλίθη καὶ ἀπεκοιμήθη καὶ σιγὴ ἐπεκράτησεν εἰς ὅλην τὴν οἰκίαν.

Ὅλοι ἐκοιμῶντο, ἐκτὸς ἑνὸς μικροῦ παιδίου, τοῦ υἱοῦ της Ροβέρτου.

Οὗτος ἐκοιμᾶτο, ὀνειρευόμενος ὅτι ὁ φρουρός του Ἄγγελος ἔστεκε πλησίον τῆς κλίνης του καὶ τὸν ἐφύλαττε, ἐξύπνησεν ὅταν ἤκουσε τὴν ζωηρὰν συνομιλίαν μεταξὺ τῆς μητρός του καὶ τῆς χωρικῆς. Μάλιστα ὅταν ἤκουσε τὴν μητέρα του νὰ λέγῃ ὅτι αὐτὴ ἡ ἰδία θὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν πύργον νὰ ἴδῃ τί εἶναι τὸ μυστηριῶδες φῶς, ἤρχισε νὰ σκέπτηται, ὅτι θὰ ἦτο πολὺ ὡραῖον νὰ σηκωθῇ αὐτός, νὰ ἀνέβῃ εἰς τὸν πύργον, νὰ μάθῃ, διὰ νὰ μὴ κοπιάσῃ ἡ μητέρα του καὶ νὰ εὐχαριστηθῇ ὁ Θεός, ὅτι ἕνα μικρὸ παιδὶ θὰ ἔκαμνε ἕνα τόσο μεγάλο κατόρθωμα. Ἂς μὴ φανῇ δὲ πρᾶγμα ἀπίστευτον ἡ ἀπόφασις αὐτὴ τοῦ μικροῦ, διότι ἦτο παιδί, τὸ ὁποῖον δὲν ἐγνώριζε τί σημαίνει φόβος. Ἀπὸ τρυφεροτάτης ἡλικίας ἡ καλή του μήτηρ, κατὰ συμβουλὴν τοῦ ἰατροῦ, ἐφρόντισεν ὅπως καμμία ὁμιλία, κανένας ὑπαινιγμὸς περὶ φόβου, μὴ γίνῃ ἐπὶ παρουσίᾳ του.

Ἡ προσωπική του ὑπηρέτρια—μία γραία εὐσεβὴς—δὲν ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς ἄλλους ὑπηρέτας νὰ ἀναφέρουν ἐνώπιόν του φοβερὰς σκηνὰς ἢ ἱστορίας φαντασμάτων ἢ λυποδυτῶν. Καὶ τοιουτοτρόπως ἔκλεισε τὰ ὀκτὼ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς του, ἀγνοῶν τί εἶναι φόβος. Ἔμενεν ὅλως ἀσυγκίνητος ὅταν διήρχετο τοὺς μακροὺς διαδρόμους τῆς οἰκίας εἰς τὸ σκότος ἢ ὅταν ἔσβυναν τὸ φῶς τοῦ δωματίου τοῦ ὕπνου. Ὥστε δὲν ἦτο δι᾽ αὐτὸν μέγα ζήτημα τὸ νὰ ἀποφασίσῃ αἰφνηδίως νὰ σηκωθῇ καὶ νὰ ἐνδυθῇ διὰ νὰ ξεκινήσῃ πρὸς τὴν ἐξερεύνησιν τοῦ μυστηρίου.

Ὁ Ροβέρτος ἐσηκώθη σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὸ κρεββατάκι του, καὶ ἐφόρεσε ἕνα

ἕνα τὰ χονδρὰ ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα ἐφόρει ὁσάκις ἔπαιζεν ἔξω εἰς τὸν κῆπον. Κατόπιν, μὲ προσοχὴν ἤνοιξε τὴν μικρὰν θύραν ἡ ὁποία συγκοινωνοῦσε μὲ τὴν σκάλαν τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἀφοῦ κατέβη, ἠκολούθησεν ἕναν σκοτεινὸν διάδρομον ὁ ὁποῖος τὸν ἔφερεν εἰς τὸ μεγάλο χῶλλ τῆς εἰσόδου τοῦ σπιτιοῦ. Ἐκεῖ τὸ φῶς τῆς πανσελήνου ποῦ ἤρχετο ἀπὸ ἓν ἀρχαῖον παράθυρον ἐπάνω ἀπὸ τὴν θύραν ἐφώτιζε τὰ διάφορα ἀντικείμενα ποῦ ἐκρέμοντο εἰς τοὺς τοίχους—σπαθιὰ καὶ ὅπλα ἀρχαϊκά, ἐνθύμια περασμένων πολέμων εἰς τοὺς ὁποίους εἶχον λάβει μέρος οἱ πρόγονοι τοῦ παιδιοῦ εἰς περασμένους αἰῶνας, καὶ τρόπαια τοῦ κυνηγίου, κεφαλαὶ ἐλάφων, μὲ τὰ μακρὰ πολυκλάδωτα κέρατά των ὡς καὶ μία κεφαλὴ ἀγριοχοίρου πελωρία, τρομακτικὴ μὲ τοὺς προεξέχοντας φοβεροὺς χαυλιόδοντάς της. Ἀλλ᾽ ὡς ἐλέχθη, ὁ Ροβέρτος δὲν ἤξευρε τί σημαίνει φόβος. Ἐνῷ τὰ ἐκύτταζε μὲ περιέργειαν καὶ ἐνδιαφέρον, ᾐσθάνθη ἐπάνω εἰς τὸ χέρι του κάτι ψυχρόν, ποῦ ἦλθε καὶ ἀκούμπησε. Κάθε ἄλλο παιδὶ θὰ ἔβγαζε φωνὴν τρόμου, ἀλλ᾽ ὁ Ροβέρτος μὲ τὸ ἄλλο χέρι ἔπιασε καὶ ἀνεγνώρισε τὸ ρύγχος τοῦ πιστοῦ Καμπάνη, ὁ ὁποῖος ἔκαμνε τὴν νυκτερινήν του ἐπισκόπησιν ἐντὸς τοῦ κάτω πατώματος τῆς οἰκίας. Τὸν ἀγκάλιασεν ὁ Ροβέρτος καὶ τοῦ ἐψιθύρισε εἰς τὸ αὐτὶ τὸ σχέδιόν του. Ὁ σκύλλος τὸ ἐθεώρησε καλόν, ὡς φαίνεται, διότι ἤρχισε νὰ κουνῇ τὴν οὐράν του καὶ νὰ προχωρῇ πρὸς τὴν θύραν, ἀλλ᾽ ἐδέησε πρῶτον νὰ φέρῃ ὁ Ροβέρτος σκαμνί, διὰ νὰ φθάσῃ τὸν βαρὺν σύρτην τῆς ἐξωθύρας, τέλος ὅμως τὴν ἤνοιξε καὶ μὲ τὸν πιστὸν Καμπάνην εὑρέθησαν ἔξω καὶ ἐξεκίνησαν διὰ τὸν πύργον.

(ἕπεται τὸ τέλος)

— «***Εὐτυχὴς ὡς βασιλεύς***». Τὸ λόγιον αὐτὸ συνειθίζεται πολὺ εἰς τὴν Ἀγγλικήν· εἰς τὴν Γαλλίαν ὅμως δὲν ἐφαρμόζεται, ἐὰν ἀναλογισθῇ κανεὶς (ἐκτὸς τῶν κακουργιῶν, αἵτινες εἰς ἀρχαιοτέρας ἐποχὰς ἐκηλίδωσαν τὸν Γαλλικὸν θρόνον) πῶς ἀπέθανον πολλοὶ Γάλλοι βασιλεῖς τῶν νεωτέρων χρόνων: Κάρολος ὁ Δ´ ἐτελεύτησε παράφρων, Κάρολος ὁ ΣΤ´ ἐλιμοκτόνησεν ἐκ φόβου μήπως δηλητηριασθῇ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ του. Κάρολος ὁ Η´ ἐδηλητηριάσθη ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι ἐτῶν, Φραγκῖσκος ὁ Α´ ἀπέθανε συνεπείᾳ τῶν ἀσωτειῶν του, Ἐρρῖκος ὁ Β´ ἀπέθανεν ὑπὸ κτυπήματος λόγχης, Φραγκῖσκος ὁ Β´ ἐδηλητηριάσθη ὑπὸ τῆς μητρός του, Κάρολος ὁ Θ´ ὁμοίως καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ μέσῳ ὀδυνηρῶν βασάνων καὶ μεγάλης μεταμελείας διὰ τὴν νύχτα τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου. Ἐρρῖκος ὁ Γ´ ἐφονεύθη ὑπό τινος Δομινικανοῦ, Ἐρρῖκος ὁ Δ´ ὑπό τινος Ἰησουΐτου, Λουδοβῖκος ὁ ΙΕ´ ἐτάφη ὑπὸ τὰς γεγωνυίας κατάρας τοῦ ὄχλου, Λουδοβῖκος ὁ ΙΣΤ´ ἐτελεύτησεν ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος, Λουδοβῖκος ὁ ΙΖ´ ἀπέθανεν ἄγνωστος· τέλος Ναπολέων ὁ Α´, Κάρολος ὁ Ι´, Λουδοβῖκος Φίλιππος καὶ Ναπολέων ὁ Γ´ ἀπέθανον ἐν ἐξορίᾳ.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ
ΤΟΥ "ΑΣΤΕΡΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ„
ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1936

(Οἱ ἀριθμοὶ ἀναφέρονται εἰς σελίδας)